

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΙΣ ΤΗΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑΣ Ἡ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ;

ΥΠΟ

ΙΩΑΝΝΟΥ Ν. ΚΟΥΛΗ

Περιεχόμενα. Α'. Μέρος—§ 1. Ἡ κοινωνικοπολιτικὴ σκοπιμότης τῆς προοδευτικότητος τῆς φορολογίας.—§ 2. Ἡ ἐν τῇ φορολογικῇ πράξει μερικὴ ἐκτόπισις τῆς ἀρχῆς τῆς φορολογικῆς δικαιοσύνης ὑπὸ ταμιευτικῶν ἢ φοροτεχνικῶν ἀναγκαιοτήτων—§ 3. Αἱ ἐπιβλαβεῖς κοινωνικοοικονομικαὶ καὶ in long-run κοινωνικοπολιτικαὶ ἐπιδράσεις ἐντόνου φορολογικῆς προοδευτικότητος.—Β'. Μέρος § 4. Αἱ οἰκονομικαὶ ἐλλείψεις τῆς σημερινῆς ἀμέσου φορολογίας ἐπὶ τῶν προσόδων.—§ 5. Ἡ σκοπιμότης μεταρρυθμίσεως ταύτης διὰ προσαρμογῆς τῆς πρὸς τὰς κοινωνικοοικονομικὰς ἀναγκαιότητας. Ἡ ἰδέα τοῦ φόρου ἐπὶ τῶν ἐπιχειρήσεων.—§ 6. Θέσις καὶ μορφή τοῦ φόρου τοῦ εἰσοδήματος ἐν τῷ πλαισίῳ μιᾶς τοιαύτης μεταρρυθμίσεως—§ 7. Ἡ σκοπιμότης καὶ δυνατότης συμπληρώσεως τοῦ φόρου τοῦ εἰσοδήματος εἰς τὴν κοινωνικοπολιτικὴν αὐτοῦ λειτουργίαν διὰ φόρων ἐπὶ τοῦ κεφαλαίου καὶ τῆς πολυτελείας.

Α' § 1. Εἰς τὴν ὑπὸ τῆς ὀργανικῆς θεωρίας περὶ φόρου—ἡ ὀρθότης τῆς ὁποίας εἶναι σήμερον γενικῶς ἀνεγνωρισμένη—ὑποστηριζομένην ἄποψιν περὶ τῆς δικαιολογητικῆς βάσεως τῆς φορολογικῆς παροχῆς, ἀνταποκρίνεται ἡ ἀξίωσις τῆς κατανομῆς τοῦ συνολικοῦ φορολογικοῦ βάρους μεταξὺ τῶν ἀποτελούντων τὴν οἰκονομικὴν κοινωνίαν ἀτόμων κατὰ τρόπον τοιοῦτον, ὥστε ἡ ἐκ τῆς φορολογίας προκύπτουσα θυσία ὀφέλους (Nutzofer) ν' ἀποβαίνῃ ἴση δι' ὄλους τοὺς φορολογουμένους.

Ἐφαρμογὴ τοιαύτης κλειδὸς κατὰ τὴν κατανομὴν τῶν φορολογικῶν βαρῶν σημαίνει ὅμως εἰς τὴν πραγματικότητα προοδευτικὴν διαμόρφωσιν τῆς φορολογίας καὶ δὴ τῆς προσωπικῆς φορολογίας καὶ ἰδιαιτέρως τοῦ φόρου τοῦ εἰσοδήματος. Διότι σύμφωνα πρὸς τὸν νόμον τοῦ φθίνοντος ὀφέλους, λαμβάνει χώραν μὲ τὴν αὐξήσιν τοῦ εἰσοδήματος μείωσις τοῦ ὀφέλους ἐκ τῆς χρηματικῆς μονάδος, γεγονός τὸ ὁποῖον ἔχει ὡς συνέπειαν ὅτι τὸ ὄφελος τὸ ἀφαιρούμενον διὰ τῆς μέσῳ τοῦ φόρου ἀφαιρέσεως ἐνὸς ὠρισμένου χρηματικοῦ ποσοῦ εἶναι τόσον μικρότερον ὅσον ὑψηλότερον εἶναι τὸ

συνολικὸν εἰσόδημα τοῦ φορολογουμένου (Μολονότι τὸ γεγονὸς τῆς πτώσεως τοῦ χρηματικοῦ ὀφέλους μὲ τὴν αὔξησιν τοῦ εἰσοδήματος δὲν ἐπαρκεῖ καθ' ἑαυτὸ διὰ τὴν θεμελίωσιν τῆς προοδευτικότητος τῆς φορολογίας). (1)

Ἐκτὸς τοῦ λόγου τούτου ἡ προοδευτικότης τοῦ φορολογικοῦ τιμολογίου εἶναι, ἀπὸ ἀπόψεως δικαιοσύνης, ἐπιβεβλημένη συνεπεία τῆς λαμβανούσης χώραν πολλάκις ἀφαιρέσεως διὰ τῶν φόρων καταναλώσεως—λόγω τοῦ ἐνιαίου τῶν ποσοστῶν τῶν φόρων τούτων (2)—ἐνὸς λίαν ὑψηλοῦ μέρους τοῦ εἰσοδήματος τῶν κατωτέρων καὶ μέσων εἰσοδηματιῶν. Τὸ γεγονὸς τούτέστι ὅτι οἱ τοιοῦτοι εἰσοδηματῖαι εἶναι ἠναγκασμένοι (3) ὅπως δαπανοῦν τὸ μέγιστον μέρος, πολλάκις μάλιστα τὸ σύνολον, τοῦ εἰσοδήματός των πρὸς καταναλωτικούς σκοπούς, δύναται νὰ ἔχη ἀκριβῶς ὡς συνέπειαν—καὶ δὴ εἰς περίπτωσιν ὑψηλῆς σχετικῶς φορολογικῆς ἐπιβαρύνσεως τῆς καταναλώσεως—τὴν ἀφαίρεσιν μέσῳ τῶν φόρων καταναλώσεως ἐνὸς μεγάλου ποσοστοῦ τοῦ εἰσοδήματος τῶν ἐν λόγω προσώπων.

Τοῦτο συμβαίνει συχνὰ εἰς χώρας μὲ χαμηλὸν ἔθνικὸν εἰσόδημα καὶ περιορισμένον ἀριθμὸν μεγάλων εἰσοδηματιῶν, ὅπου συνεπῶς τὸ Κράτος πρὸς κάλυψιν τῶν χρηματικῶν του ἀναγκῶν ἐξαρτᾶται εἰς μέγαν βαθμὸν ἐκ τῶν ἐμμέσων φόρων. Ἀντιθέτως εἰς πλουσίας Κοινωνικὰς Οἰκονομίας, ὅπου ἡ ἀπόδοσις τῶν ἀμέσων φόρων εἶναι σχετικῶς ὑψηλή, εἶναι ἀντιστοίχως ἠπιωτέρα καὶ ἡ διὰ τῶν ἐμμέσων φόρων ἐπιβάρυνσις—συνεπῶς δὲ καὶ ἡ συνολικὴ φορολογικὴ ἐπιβάρυνσις—τῶν μικρῶν καὶ μέσων εἰσοδηματιῶν. (4)

(1) Πράγματι ἐὰν ἐπὶ παραδείγματι ὑποτεθῆ ὅτι ἡ ἀξία ὀφέλους τῆς χρηματικῆς μονάδος πίπτει κατὰ τὸ αὐτὸ μέτρον κατὰ τὸ ὅποιον τὸ εἰσόδημα αὐξάνει, εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν εἶναι ἀναγκαῖα ἡ ἐφαρμογὴ οὐχὶ προοδευτικότητος τοῦ φόρου, ἀλλ' ἀναλογικῆς φορολογίας διὰ τὴν ἐπίτευξιν τοῦ σκοποῦ τῆς ἀφαιρέσεως διὰ τοῦ φόρου ἴσου ποσοστοῦ τοῦ συνολικοῦ ὀφέλους δι' ὅλους τοὺς φορολογουμένους. Ἀντιθέτως προοδευτικὴ φορολογία ὀφείλει νὰ ὀδηγήσῃ εἰς μίαν τοιαύτην περίπτωσιν εἰς τὴν εἰς βάρος τῶν ἀνωτέρων εἰσοδηματιῶν παραβίασιν τῆς ἀρχῆς τῆς ἰσότητος τῆς σχετικῆς φορολογικῆς θυσίας.

(2) Ἦτοι τῶν ποσοστῶν τῶν ἐπιβαλλομένων ἐπὶ τῆς καταναλώσεως ἀγαθῶν τῆς αὐτῆς ποιότητος.

(3) Λόγω ἀκριβῶς τοῦ χαμηλοῦ τοῦ εἰσοδήματός των!

(4) Οὕτως ἀνήρχετο εἰς Ἀγγλίαν κατὰ τὸ ἔτος 1925/26 τὸ ποσοστὸν τοῦ εἰσοδήματος τὸ ἀφαιρούμενον διὰ τῶν ἀμέσων καὶ ἐμμέσων φόρων εἰς τὰς καθ' ἑκάστην βαθμίδας εἰσοδήματος ὡς δεικνύει ὁ κατωτέρω πίναξ (ληφθεὶς ἐκ τοῦ Report of the Committee on National Debt and Taxation, London 1931, σ. 94/95) :

Εισόδημα (εις £)	Συνολική Φορολογία: Ποσοστὸν τοῦ εισοδήματος	
	Εισόδημα ἐξ ὀλοκλήρου ἐξ ἐργασίας	Εισόδημα ἐν μέρει ἐξ ἐργασίας καὶ ἐν μέρει ἐκ κεφαλαίου
100	11,9	13,0
150	11,6	12,7
200	10,2	11,3
500	6,2	3,4
1.000	11,0	14,4
2.000	15,2	19,3
5.000	23,2	29,5
10.000	31,2	40,1
20.000	37,5	48,7
50.000	44,4	57,7

*Αντιθέτως ἀνήρχετο π. χ. εἰς Ἑλλάδα κατὰ τὸν αὐτὸν περίπου χρόνον τὸ ποσοστὸν τοῦ εισοδήματος τὸ ἀφαιρούμενον ὑπὸ τοῦ Κράτους διὰ τῶν ἐμμέσων φόρων ἐπὶ τῶν χαμηλῶν εισοδημάτων εἰς περίπου 65! (ὕπολογισμὸς Ρεδιάδου).

*Ἀλλὰ καὶ ὅταν ἀκόμη οἱ ἔμμεσοι φόροι δὲν ἀφαιροῦν ἓνα πολὺ μεγάλο μέρος τοῦ εισοδήματος τῶν ἐν λόγῳ εισοδηματιῶν ἔχουν πάντως οὗτοι ὡς συνέπειαν τὴν ἀφαίρεσιν ἑνὸς μεγαλειτέρου μέρους τοῦ εισοδήματος τούτων παρὰ τοῦ εισοδήματος τῶν πλουσίων (Νόμος τοῦ Engel!). Συνεπῶς ἀκόμη καὶ διὰ τὸν τελευταῖον αὐτὸν λόγον εἶναι ἀναγκαῖα ἡ προοδευτικότης τῶν προσωπικῶν φόρων.

Τέλος ἡ προοδευτικὴ διαμόρφωσις τοῦ τιμολογίου τῶν φόρων τούτων καὶ πρὸ πάντων τοῦ φόρου τοῦ εισοδήματος εἶναι ἐνδεδειγμένη καὶ δι' ἓνα ἄλλον λόγον ἐπὶ τοῦ ὁποίου εἶχε ἐπιστήσει τὴν προσοχὴν κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα ὁ Adolf Wagner, ἥτοι πρὸς ἐπίτευξιν μιᾶς διορθώσεως εἰς τὴν ὑπὸ τῆς οἰκονομικῆς ἀγορᾶς ὑπαγορευομένην κατανομὴν τοῦ ἐθνικοῦ εισοδήματος καὶ τοῦ κοινωνικοῦ κεφαλαίου.

Δικαία κατανομὴ τῶν φορολογικῶν βαρῶν καὶ διόρθωσις τῶν δεδομένων τῆς οἰκονομικῆς ἀγορᾶς ἀπαιτοῦν κατὰ ταῦτα ἔντονον προοδευτικότητα τῆς φορολογικῆς ἐπιβαρύνσεως εἰς τὰς περιπτώσεις εἰς τὰς ὁποίας ἡ ἐσωτερικὴ διάρθρωσις τῶν φόρων ἐπιτρέπει τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ μέσου τούτου τῆς προοδευτικῆς φορολογικῆς κλίμακος πρὸς ἐκπλήρωσιν τοῦ ἐν λόγῳ σκοποῦ—προϋπόθεσις ἡ ὁποία ἐκπληρεῖται ἀκριβῶς ἐπὶ τῶν προσωπικῶν φόρων.

2. Ἡ φορολογικὴ πολιτικὴ ἑνὸς Κράτους ἔχει ἐν τούτοις νὰ ἐκπληρῶσθαι ἐκτὸς τοῦ ἀνωτέρω κοινωνικοπολιτικοῦ καθήκοντος καὶ δύο

ἄλλα ἐξ ἴσου σημαντικὰ καθήκοντα, ἥτοι τὸ ταμειυτικὸν καθήκον (ἐξεύρεσις τῶν διὰ τὴν κάλυψιν τῶν χρηματικῶν ἀναγκῶν τοῦ κράτους ἀπαιτουμένων μέσων) καὶ τὸ κοινωνικοοικονομικὸν καθήκον (φροντίς διὰ τὴν διατήρησιν καὶ ἀνάπτυξιν τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων τῆς χώρας). Ἡ ποικιλία εὕτη τῶν ἐπιδιώξεων τῆς φορολογικῆς πολιτικῆς ἀπαιτεῖ τὴν ἐπίτευξιν ἑνὸς σ υ μ β ι β α σ μ ο ὦ μεταξὺ τούτων, εἰς περίπτωσιν κατὰ τὴν ὁποῖαν ἡ πραγματοποίησις τῆς μιᾶς ἐπιδιώξεως εἶναι δυνατὴ μόνον εἰς βάρος τῆς πραγματοποιήσεως ἄλλων ἐπιδιώξεων, ὡς ἀκριβῶς δηλονότι δύο διάφοροι σκοποὶ τῆς φορολογικῆς πολιτικῆς εὐρίσκονται εἰς συναγωνισμόν πρὸς ἀλλήλους. Εἰς τοιοῦτος συμβιβασμὸς λαμβάνει χώραν, ἀληθῶς, πολλάκις εἰς τὴν πρᾶξιν :

Συνήθως πραγματοποιεῖται οὗτος ἀναφορικῶς πρὸς τὴν ταμειυτικὴν καὶ τὴν κοινωνικοπολιτικὴν (1) ἐπιδίωξιν τῆς φορολογικῆς πολιτικῆς. Ἡ εἰς πλείστας χώρας τῆς Εὐρώπης μετὰ τὸν πρῶτον παγκόσμιον πόλεμον λαβοῦσα χώραν εἰσαγωγή τοῦ γενικοῦ φόρου καταναλώσεως (φόρου κύκλου ἐργασιῶν) ἀποτελεῖ κτυπητὸν παράδειγμα μιᾶς τοιαύτης μερικῆς ἐκτοπίσεως τοῦ ἰδεώδους τῆς φορολογικῆς δικαιοσύνης ὑπὸ τῶν ἀναγκῶν τοῦ Fiscus, ἥτοι ἀκριβῶς τῆς πραγματοποιήσεως ἑνὸς συμβιβασμοῦ μεταξὺ τῆς ταμειυτικῆς καὶ τῆς κοινωνικοπολιτικῆς ἐπιδιώξεως τῆς φορολογίας. Εἰς τοιοῦτος συμβιβασμὸς ἐπέρχεται πρὸς τούτοις διὰ τῆς ὑπάρξεως εἰς τὰ φορολογικὰ συστήματα ὄλων τῶν νεωτέρων κρατῶν εἰδικῶν (ἐσωτερικῶν καὶ ἐξωτερικῶν) φόρων καταναλώσεως.

Διότι ἡ δαπάνη, ἡ ὁποία πλήττεται τόσον διὰ τοῦ γενικοῦ ὅσον καὶ διὰ τῶν εἰδικῶν φόρων καταναλώσεως δὲν ἀποτελεῖ ἀναγκαίως ἀπόδειξιν φοροδοτικῆς ἱκανότητος, πολὺ δὲ ὀλιγώτερον ἀπόδειξιν φοροδοτικῆς ἱκανότητος ἀντιστοίχου πρὸς τὸ βάρος τὸ διὰ τῶν φόρων τούτων εἰς τὰς ἰδιωτικὰς ἀτομικὰς οἰκονομίαις ἐπιβαλλόμενον. Ὑφίστανται μάλιστα, ὡς γνωστόν, καὶ φόροι καταναλώσεως οἱ ὁποῖοι θίγουν ἀκόμη καὶ αὐτὸ τὸ Existenzminimum, ἐνίοτε δὲ καὶ τὸ φυσιολογικὸν Existenzminimum, φόροι συνεπῶς οἱ ὁποῖοι πλήττουν κυρίως εἰπεῖν οὐχὶ φοροδοτικὴν ἱκανότητα ἀλλὰ φοροδοτικὴν ἀ ν ι κ α ν ὄ τ η τ α. Τοιοῦτοι εἶναι οἱ φόροι ἐπὶ τῶν εἰδῶν πρώτης ἀνάγκης οἱ ὁποῖοι καταβάλλονται ἀκόμη καὶ ὑπὸ πτωχῶν καὶ ὑπὸ προσώπων στερουμένων παντὸς εἰσοδήματος (π. χ. ὑπὸ ἀνέργων συντηρουμένων ὑπὸ τοῦ κράτους—διὰ τὴν κατανάλωσιν αὐτῶν τὴν ἀναγκαιοῦσαν διὰ τὴν διατήρησιν των ἐν ζωῇ). Ἐκτὸς τούτου οἱ ἔμμεσοι φόροι ἐπιβαρύνουν, ὡς παρετηρήθη ἀνωτέρω, τοὺς μικροὺς καὶ μέσους εἰσοδημα-

1) Δικαία κατανομή τῶν φορολογικῶν βαρῶν κλπ.

τίας ισχυρότερον παρά τούς κατόχους άνωτέρων εισοδημάτων, άκόμη δέ οί έν λόγω φόροι ούδαμώς λαμβάνουν ύπ' όψιν τās προσωπικās συνθήκας τών καθ' έκαστον φορολογουμένων και πρός τούτοις έπιβαρύνουν ούτοι κατά τó αυτό μέτρον τά εισοδήματα τά προερχόμενα έκ προσωπικής έργασίας και τά εισοδήματα τά πηγάζοντα έκ περιουσίας. Είναι συνεπώς ύπό πᾶσαν έποψιν άδικοι φόροι, μάλιστα αύτη αύτη ή ούσία των αντίκειται εις τήν άνωτέρω άρχήν τής Ισότητος τοϋ (σχετικοϋ) φορολογικοϋ βάρους.

Πλήν τούτου οί έμμεσοι φόροι έπενεργοϋν έπιβλαβώς από κοινωνικοοικονομικής άπόψεως, καθ' όσον προκαλοϋν ούτοι—ώς απέδειξεν παλαιότερον ό Lampe (1)—έπιζημιους διαταραχάς εις τήν παραγωγήν και διότι οδηγοϋν εις μεταβολάς τών τιμών έντεϋθεν δέ εις νόθευσιν τών δεδομένων τής οικονομικής άγοράς.

Ένα άλλο σημαντικόν οικονομικόν μειονέκτημα τών έν λόγω φόρων είναι ότι τó ποσόν αύτων όφείλει νά προκαταβληθῆ ύπό τών παραγωγών, έμπόρων χονδρικής πωλήσεως κλπ. συνεπώς οί φόροι ούτοι δεσμεϋουν παρ' αύτοις σημαντικόν κεφάλαιον (2).

Παρ' όλα ταύτα ούδέν Κράτος δύναται νά παραιτηθῆ τών έμμέσων φόρων. Άπεναντίας: όσον χαμηλότερον είναι τó έθνικόν

1) Πρβλ. A. Lampe, Verteidigung der Einkommensteuer εις «Finanzarchiv» 1934, σ. 628 έπ.

2) Ός παρατηρεῖ σχετικώς ό Wilken: «Bei der Fabrikatsteuer geht es so vor sich, dass sie zuerst der Fabrikant an die Behörde bezahlt. Der vom Fabrikanten kaufende Grosshändler muss sie im Preise mit vergüten, der von diesem beziehende Einzelhändler muss sie dem Grosshändler wieder ersetzen, und erst der wirkliche Verkauf bezahlt die Steuer auch wirklich. Das hat vom Standpunkt der wirtschaftlichen Finanzierung zur Folge, dass im Einkaufskapital des Grosshändlers sowohl wie des Einzelhändlers der Steuerbetrag mit finanziert werden muss. je weiter also die Erhebung der Verbrauchsteuer von letzten Absatz entfernt ist, Je mehr Vertauschakte das Fabrikat vom Verbrauch trennen, um so grösser ist das zusätzliche tote Kapital, welches die Wirtschaft für steuerliche Zwecke (Vorshüsse) aufwenden muss. Schliesst ein Warenwert 1000 Mark Fabrikatsteuer ein, geht diese Ware durch drei Instanzen der Verarbeitung oder des Handels, so wird durch diesen Steuerbetrag ein Kapital von 3000 Mark beansprucht. Es bedeutet also in solchen Fällen die Akziseerhebung eine Kapitalbelastung der Wirtschaft nicht nur in Höhe des Steuerbetrags, sondern je nach der Anzahl der zirkulatorischen Stadien ein Mehrfaches derselben. Bei der Umsatzsteuer, die lediglich eine ganz allgemeine Verbrauchsteuer mit sich kumulierenden Steuerbelastungen darstellt, wächst der in Rede stehende Kapitalbelastungsvorgang der Wirtschaft auch kumulativ in wirklich ungeheueren Ausmass hinein» (Πρβλ. F. Wilken, Die Besteuerung der Einkommen- und Kapitalverwendung, εις «Finanzarchiv» 1935, σ. 609).

εἰσόδημα μιᾶς χώρας καὶ ὅσον μεγαλείτεροι αἱ στενοχωρίαι τοῦ Fiskus, εἰς τόσον περισσότερον χονδροειδεῖς (1) μορφᾶς φορολογίας ἀναγκάζεται ἡ Κυβέρνησις νὰ προσφεύγῃ. Αἱ μὴ ταμιευτικαὶ ἐπιδιώξεις τῆς φορολογικῆς πολιτικῆς, ἥτοι πρὸ πάντων ἡ κοινωνικοπολιτικὴ ἐπιδιώξις, παραμερίζεται συνεπῶς ἐν μέρει εἰς τοιαύτας περιπτώσεις, ἥτοι λαμβάνει χώραν ἀκριβῶς εἰς συμβιβασμὸς μεταξὺ τῆς ἐπιδιώξεως ταύτης καὶ τῆς ταμιευτικῆς ἐπιδιώξεως τοῦ φόρου.

Μήπως ὁμως δὲν ἐπέρχεται εἰς τοιοῦτος συμβιβασμὸς ἀκόμη καὶ ἐπὶ τοῦ φόρου τοῦ εἰσοδήματος ; Δὲν λαμβάνει χώραν ἄρα γε καὶ ἐντὸς αὐτοῦ τοῦ κατ' ἐξοχὴν «δικαίου» φόρου μίᾳ κᾶποια—πολλάκις μάλιστα σημαντικῆ—παραμέρισις τοῦ σκοποῦ τῆς φορολογικῆς δικαιοσύνης συνεπείᾳ ταμιευτικῶν ἀναγκῶν ἢ φοροτεχνικῶν δυσχερειῶν ; Ὅφείλει τις ν' ἀπαντήσῃ καταφατικῶς εἰς τὸ ἐρώτημα τοῦτο ἐὰν ἐξετάσῃ ἐκ τοῦ πλησίον τὸν φόρον τοῦ εἰσοδήματος.

Ἐν πρώτοις σημειοῦται ἐπὶ τοῦ φόρου τούτου ἐκτόπισις ἐν τινι μέτρῳ τῆς ἀρχῆς τῆς φορολογικῆς δικαιοσύνης, ὡσάκις αὕτη εὐρίσκεται ἐν συγκρούσει πρὸς τὰς ἀνάγκας τοῦ Fiskus, ἐπὶ παραδειγματι εἰς περίπτωσιν πού λόγῳ οἰκονομικῶν στενοχωριῶν τοῦ Κράτους ὃ ἐν λόγῳ φόρος πλήττει ἀκόμη καὶ τὸ Existenzminimum, ἥτοι ὡσάκις τὰ ἐκ τοῦ φόρου τοῦ εἰσοδήματος ἐξαιρούμενα εἰσοδήματα καθορίζονται εἰς ἐξαιρετικὰ χαμηλὸν ἐπίπεδον, ἢ ὡσάκις δὲν λαμβάνονται ἐπαρκῶς ὑπ' ὄψιν ὑπὸ τοῦ φόρου τούτου προσωπικαὶ συνθηκαὶ τῶν φορολογουμένων. Εἰς χώρας μὲ χαμηλὸν ἐθνικὸν εἰσόδημα ἢ εἰς ἐποχὰς ἠύξημένων χρηματικῶν ἀναγκῶν τοῦ Κράτους ὑποβάλλονται πράγματι εἰς τὸν φόρον τοῦ εἰσοδήματος ἀκόμη καὶ λίαν χαμηλὰ εἰσοδήματα ἢ αὐξάνει ὁ φορολογικὸς συντελεστὴς τῶν κατωτέρων εἰσοδημάτων—ἀκόμη δὲ παραλείπονται ἐντελῶς ἢ ἐφαρμόζονται εἰς λίαν περιορισμένην κλίμακα φορολογικαὶ ἐκπτώσεις ἐκ προσωπικῶν λόγων (2).

Συχνότεροι εἶναι ὁμως αἱ περιπτώσεις τῆς ἐκ φοροτεχνικῶν λόγων (μερικῆς) παραβιάσεως, ἐπὶ τοῦ φόρου τοῦ εἰσοδήματος, τῆς ἀρχῆς τῆς ἰσότητος τῆς φορολογικῆς ἐπιβαρύνσεως καὶ γενικώτερον τῆς παραμελήσεως ἐν μέρει ὑπὸ τούτου τῆς κοινωνικοπολιτικῆς ἀποστολῆς τῆς φορολογίας :

(1) Τοιαύτη εἶναι ἀκριβῶς ἡ φορολογία τῆς καταναλώσεως.

(2) Οὕτως εἰς Ἑλλάδα δὲν λαμβάνει χώραν, ὡς γνωστὸν, διαφορισμὸς τῆς ἐκ τοῦ φόρου τοῦ εἰσοδήματος ἐπιβαρύνσεως ἀναλόγως τῆς οἰκογενειακῆς καταστάσεως τῶν φορολογουμένων, ἥτοι ἀναλόγως τοῦ ἐὰν οἷτοι εἶναι ἄγαμοι ἢ μὴ, ὡς καὶ ἀναλόγως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ὑπαρχόντων ἀνηλίκων τέκνων.

Μικραὶ ἐπιχειρήσεις φορολογουῦνται διὰ τοῦ ἐν λόγῳ φόρου οὐχὶ ἐπὶ τῇ βάσει τῆς πραγματικῆς αὐτῶν προσόδου ἀλλ' ἐπὶ τῇ βάσει μιᾶς εἰκονικῆς τοιαύτης, καθόσον ἡ ἐξεύρεσις τῆς πραγματικῆς προσόδου θὰ συνεδέετο μὲ λίαν ὑψηλὰς δαπάνας διὰ τὴν Δημοσιονομικὴν Διοίκησιν. Ἡ χρησιμοποίησις ἐν τούτοις ὡς βάσεως φορολογίας μιᾶς πλασματικῆς προσόδου ἔχει ὡς συνέπειαν ὅτι ἐκεῖναι αἱ ἐπιχειρήσεις αἱ ὁποῖαι πραγματοποιοῦν πρόσσον ἀνωτέραν τῆς εἰκονικῆς ἐπιβαρύνονται ἀντιστοίχως ἐλαφρότερον ὑπὸ τοῦ φόρου τοῦ εἰσοδήματος ἐν συγκρίσει πρὸς τὰς ἐπιχειρήσεις ἢ πραγματικὴ πρόσσος τῶν ὁποίων εἶναι ἴση ἢ καὶ κατωτέρα τῆς ὑπὸ τοῦ φόρου ὡς φορολογικῆς βάσεως χρησιμοποιουμένης εἰκονικῆς προσόδου.

Μία ἄλλη πηγὴ φορολογικῶν ἀδικιῶν ἐντὸς τοῦ πλαισίου τοῦ φόρου τοῦ εἰσοδήματος εἶναι ἡ σήμερον παντοῦ εὐρέως ἐφαρμοζομένη μέθοδος τοῦ «stoppage à la source», ἣτις εἰσῆχθη μὲν πρὸς ὑπερνίκησιν ὑφισταμένων δυσχερειῶν βεβαιώσεως καὶ εἰσπράξεως τῶν φόρων καὶ ἀποτελεῖ ἀναμφισβητήτως σημαντικὴν φοροτεχνικὴν πρόσσον, ἡ ἐφαρμογὴ τῆς ὁποίας ὁμως καθιστᾷ ἀναγκαίαν μιᾶν κᾶποιαν ἀπομάκρυνσιν τοῦ φόρου τοῦ εἰσοδήματος ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς ἰσότητος τῆς φορολογικῆς ἐπιβαρύνσεως. Οὕτως ἡ μέθοδος τῆς εἰσπράξεως τοῦ φόρου εἰς τὴν πηγὴν ὁδηγεῖ κατὰ τοῦτο εἰς ἀδικίας, ὅσον ἡ φορολόγησις ἐπὶ παραδειγματικῶν ἐργατικῶν εἰσοδημάτων (εἰσοδήματα ἐκ μισθωτῶν ὑπηρεσιῶν ἐν γένει) ἢ τῶν εἰσοδημάτων ἐκ τόκων διὰ τοῦ φόρου τοῦ εἰσοδήματος πραγματοποιεῖται, καὶ πραγματοποιεῖται κατ' ἀνάγκην, χωρὶς νὰ λαμβάνωνται ὑπ' ὄψιν ἢ χωρὶς νὰ λαμβάνωνται ἐπαρκῶς ὑπ' ὄψιν αἱ προσωπικαὶ συνθήκαι τῶν καθ' ἕκαστα φορολογουμένων⁽¹⁾—τῆς ἐντεῦθεν δημιουργουμένης ἀδικίας μόνον μερικῶς δυναμένης ν' ἀρθῇ διὰ τῆς ἐνδεχομένως ὑπάρξεως ἐνὸς φόρου—ἐπιστεγάσματος (συνθετικοῦ φόρου).

Ἡ μέθοδος τῆς εἰσπράξεως εἰς τὴν πηγὴν ὁδηγεῖ πρὸς τούτοις καὶ ἐκ τοῦ ἀκολούθου σημαντικοῦ λόγου εἰς ἄνισον κατανομὴν τοῦ βάρους ἐκ τοῦ φόρου τοῦ εἰσοδήματος: Δηλονότι τὸ μὴ ἐνιαῖον τῆς φορολογικῆς τεχνικῆς, ἥτοι ἡ φορολόγησις ἐδῶ μὲν δι' ἀντλήσεως εἰς τὴν πηγὴν ἐκεῖ δὲ ἐπὶ τῇ βάσει δηλώσεων τῶν φορολογουμένων, ἐκτιμήσεων τῆς Εφοριακῆς Ὑπηρεσίας κλπ., ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα καὶ

(1) Διότι π.χ. ἡ Τράπεζα δὲν δύναται κατὰ τὴν καταβολὴν τόκων νὰ ἐρωτᾷ (πολὺ δὲ ὀλιγώτερον νὰ ἀπαιτῇ τὴν προσαγωγὴν ἀποδείξεων) ἐὰν ὁ εἰσπράττων τοὺς τόκους εἶναι ἔγγαμος καὶ ἐὰν οὗτος ἔχη ἀνήλικα τέκνα, νὰ κανονίζῃ δ' ἀναλόγως τὸ ποσὸν τὸ ὁποῖον δέον νὰ παρακρατῇ ὡς φόρον ἐπὶ τῶν καταβαλλομένων τόκων.

τὸ μὴ ἐνιαῖον τῆς ἐπιβαρύνσεως ἐκ τοῦ φόρου τοῦ εἰσοδήματος. Διότι αἱ ἀποδοχαὶ τῶν ὑπαλλήλων, ἐργατῶν κλπ. αἱ ὁποῖαι φορολογοῦνται εἰς τὴν πηγὴν συλλαμβάνονται ἐξ ὀλοκλήρου ὑπὸ τοῦ φόρου τούτου, ἀντιθέτως τὰ εἰσοδήματα ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα δὲν φορολογοῦνται εἰς τὴν πηγὴν δὲν δύνανται νὰ συλληφθοῦν κατὰ τὸ αὐτὸ μέτρον, ἀλλὰ συνήθως (ἢ μᾶλλον συνηθέστατα) διαφεύγουν ἐν μέρει τοῦ φόρου. Ἐκ τοῦ λόγου τούτου τὸ Κράτος ἀφαίρει ἐπὶ ἴσου φορολογικοῦ συντελεστοῦ διὰ τὰς καθ' ἕκαστα βαθμίδας εἰσοδημάτων, ἕνα μεγαλεῖτερον μέρος τοῦ συνολικοῦ εἰσοδήματος τῶν φορολογουμένων τῆς πρώτης κατηγορίας παρὰ τῶν τῆς δευτέρας.

Περαιτέρω ἡ μέθοδος τῆς φορολογίας εἰς τὴν πηγὴν προκαλεῖ, καὶ δὴ εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς φορολογίας τῶν ἐργατικῶν εἰσοδημάτων, καὶ ἐξ ἄλλου λόγου, εἰς τὸν ὁποῖον παραπέμπει ὁ Gerloff⁽¹⁾, παραβίασιν τῆς ἀρχῆς τῆς φορολογικῆς δικαιοσύνης :

Ὅσακις τὸ ἐργατικὸν εἰσόδημα δὲν εἶναι σταθερόν, δύναται εὐκόλως νὰ συμβῆ ὥστε νὰ εἰσπραχθοῦν ὑπὸ τοῦ Κράτους φορολογικὰ ποσὰ ἐπὶ τῶν ὁποίων οὐδὲν δικαίωμα ἔχει τοῦτο, διότι τὸ πραγματοποιούμενον ἐτήσιον εἰσόδημα τοῦ φορολογουμένου εἶναι κατώτερον ἢ πάντως δὲν ὑπερβαίνει—συνεπεία ἀκριβῶς τῆς προσωρινῆς ἀνεργίας—τὸ ὑπὸ τοῦ φορολογικοῦ νόμου ἀπὸ τοῦ φόρου ἐξαιρούμενον ἐλάχιστον συντηρήσεως. Συνεπῶς κατὰ τὴν εἴσπραξιν τοῦ φόρου εἰς τὴν πηγὴν ὁ ἐργάτης φορολογεῖται ὡς ἐὰν ὁ ἐβδομαδιαῖος αὐτοῦ μισθὸς ἀπετέλει τὸ ἀντίστοιχον μέρος (ἦτοι τὸ 1/52!) τοῦ ἐτήσιου αὐτοῦ εἰσοδήματος—τοῦθ' ὅπερ εἰς περίπτωσιν ἀκριβῶς παροδικῆς ἀνεργίας δὲν ἀνταποκρίνεται εἰς τὴν πραγματικότητα. Εἰς μίαν τοιαύτην περίπτωσιν θὰ ὤφειλε νὰ λάβῃ χώραν ἐπιστροφή τοῦ «ἀχρεωστήτως καταβληθέντος» ποσοῦ φόρου, αὕτη δὲν εἶναι ὁμοῦς πραγματοποιήσιμος καθ' ὅσον προϋποθέτει τεραστίαν διοικητικὴν ἐργασίαν, ἣτοι ἀποβαίνει λίαν πολυδάπανος.

Ἄδικίαι ἐντὸς τοῦ φόρου τοῦ εἰσοδήματος γεννῶνται πρὸς τοῦτοις—ὡσαύτως ἐκ φοροτεχνικῶν λόγων—κατὰ τὴν διαφορικὴν διαμόρφωσιν τῶν ποσοστῶν τοῦ φόρου τούτου διὰ τὰς διαφόρους κατηγορίας εἰσοδημάτων : Ὡς γνωστὸν λόγοι φορολογικῆς δικαιοσύνης ἀπαιτοῦν ὅπως εἰσοδήματα ἐκ κεφαλαίου ἐπιβαρύνωνται ἰσχυρώτερον τῶν εἰσοδημάτων ἐξ ἐργασίας. Αὐστηρὰ ἐν τούτοις ἐφαρμογὴ τῆς ἀρχῆς τῆς φορολογικῆς δικαιοσύνης θὰ ἀπήτει διαφορισμὸν τῆς φορολογικῆς ἐπιβαρύνσεως ἀκόμη καὶ ἐντὸς τῶν ἐκ κεφαλαίου εἰσο-

(1) Πρβλ. W. Gerloff, Die öffentliche Finanzwirtschaft Frankfurt 1942.

δημάτων αναλόγως τῆς προελεύσεως τοῦ κεφαλαίου, ἤτοι αναλόγως τοῦ ἐὰν ἐδημιουργήθῃ τοῦτο ἐκ δωρεῶν, κληρονομίας κλπ. ἢ ἀντιθέτως ἐσχηματίσθῃ βαθμιαίως διὰ προσωπικῶν θυσιῶν (στερήσεων) τοῦ κατόχου τούτου. Ἀπὸ φοροτεχνικῆς ὁμῶς ἀπόψεως μία ἀπολύτως εὐσυνείδητος—τουτέστι ἀπολύτως δίκαια—διαμόρφωσις τῆς φορολογικῆς κλίμακος ἐπὶ τῇ βάσει τῆς προελεύσεως τοῦ κεφαλαίου ἢ καὶ ἀκόμη ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ βαθμοῦ σταθερότητος τῶν ἐξ αὐτοῦ προσόδων ἐγγίζει τὰ ὄρια τοῦ ἀδυνάτου. Ἀδύνατος εἶναι ἀκόμη—φοροτεχνικῶς—ἡ λεπτομερῆς διαβάθμισις τῆς φορολογικῆς ἐπιβαρύνσεως τῶν ἐξ ἐργασίας εἰσοδημάτων, αναλόγως τοῦ βαθμοῦ μονιμότητος τῶν εἰσοδημάτων τούτων⁽¹⁾. Τὸ γεγονός ἐν τούτοις ὅτι τοιαῦται «λεπτότητες» ἐν τῇ διαμορφώσει τοῦ τιμολογίου τοῦ φόρου τοῦ εἰσοδήματος εἶναι πρακτικῶς ἀκατόρθωτοι ἢ τουλάχιστον λίαν δυσχερῶς πραγματοποιήσιμοι, οὐδαμῶς αἴρει τὰς ἐκ τῶν ἐλλείψεων τούτων προκυπτούσας ἀδικίας τῆς φορολογικῆς ἐπιβαρύνσεως ἐκ τοῦ ἐν λόγῳ φόρου.

Ἀδικίαι ἐν τῷ πλαισίῳ τοῦ φόρου τοῦ εἰσοδήματος προκύπτουν ἀκόμη ὁσάκις κατὰ τὴν φορολόγησιν τῶν προσόδων ἐξ ἐμπορικῶν καὶ βιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων διὰ τοῦ φόρου τούτου χρησιμοποιεῖται ὡς βᾶσις φορολογίας ὁ μέσος ὄρος τῆς προσόδου πλειόνων ἐτῶν—συνήθως τριῶν ἐτῶν—πρᾶγμα ποῦ συμβαίνει εἰς τινὰς χώρας ἐπίσης διὰ λόγους φοροτεχνικῆς σκοπιμότητος⁽²⁾. Ἡ χρησιμοποίησις ὁμῶς ὡς φορολογικῆς βᾶσεως τοῦ μέσου ὄρου τῆς τριετίας ἔχει ὡς πρακτικὴν συνέπειαν τὴν δυνατότητα συμψηφισμοῦ κερδῶν καὶ ζημιῶν ἐπελθουσῶν ἐντὸς τῆς τριετοῦς περιόδου. Ἐφ' ὅσον δὲ ὁ φορολογικὸς νόμος χαρακτηρίζει ὡς κέρδος τὸ ποσὸν διαφορᾶς μεταξὺ τῆς περιουσίας τῆς ἐπιχειρήσεως κατὰ τὸ τέλος τῆς οἰκονομικῆς χρήσεως καὶ τῆς περιουσίας κατὰ τὸ τέλος τῆς παρελθούσης οἰκονομικῆς χρήσεως ἡϋξημένον κατὰ τὰ ποσὰ τὰ ἀφαιρεθέντα ἐκ τῆς ἐπιχειρήσεως διὰ τὰς προσωπικὰς δαπάνας τοῦ φορολογουμένου ἐπιχειρηματίου⁽³⁾, ὁ τοιοῦτος ὑπολογισμὸς τοῦ φορολογητέου κέρδους ἐν συν-

1. Τουτέστι ἐλαφροτέρα φορολόγησις τοῦ εἰσοδήματος τῶν ἡμερομισθίων ἐργατῶν ἐν συγκρίσει π.χ. πρὸς τὴν φορολόγησιν τοῦ εἰσοδήματος τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων.

2. Διότι, ὡς παρατηρεῖ ὁ Terhalle: «Εἰς περίπτωσιν κατὰ τὴν ὁποίαν δὲν ἤθελε ἐπιτραπῆ ἡ χρησιμοποίησις τοῦ μέσου ὄρου τῆς τριετίας ὡς βᾶσεως διὰ τὴν ἐξεύρεσιν τῆς φορολογικῆς ὀφειλῆς τῶν ἐπιχειρήσεων θὰ ἔδει νὰ ὑπολογίζη τις μὲ ἐντατικὴν «Friseur» τοῦ ἰσολογισμοῦ τούτων καὶ μὲ τὰς ἐντεῦθεν προκαλουμένας ἐλάχιστα τερπνὰς ἀσχολίας διὰ τὴν ἐφορίαν».

3. Τοιοῦτος καθορισμὸς τοῦ φορολογητέου κέρδους περιέχεται ἐπὶ παραδείγματι εἰς τὸ γερμανικὸν φορολογικὸν δίκαιον.

δυσασμῶ μετὴν ἐφαρμογὴν τοῦ μεσοῦ ὄρου τῆς τριετίας, συνεπῶς ὁ συνυπολογισμὸς ζημιῶν παρελθόντων ἐτῶν κατὰ τὸν καθορισμὸν τῆς ἐκ τοῦ φόρου τοῦ εἰσοδήματος ὀφειλῆς τοῦ ἐπιχειρηματίου, ὀδηγοῦν ὡσαύτως εἰς παραβίασιν τῆς ἀρχῆς τῆς φορολογικῆς δικαιοσύνης. Διότι «ἀντίκειται πρὸς πᾶσαν ἀρχὴν φορολογικῆς δικαιοσύνης ὅταν εἰς περίοδον οικονομικῆς καταπτώσεως ὁ ἐργάτης, τὸν ὁποῖον ἡ Depression ἐπαπειλεῖ μετὴν ἀπώλειαν ὀλοκλήρου τοῦ εἰσοδήματός του, μέχρι τῆς τελευταίας ἡμέρας πρὸ τῆς ἀπολύσεώς του ὀφείλει νὰ καταβάλλῃ τὸν φόρον εἰσοδήματος ἐκ μισθωτῶν ὑπηρεσιῶν, ἐνῶ ὁ ἐπιχειρηματίας ἔχει τὴν δυνατότητα ὅπως τὰ ποσὰ τὰ ὁποῖα οὗτος κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς οἰκον. χρήσεως ἀφήρῃσε διὰ τὰς προσωπικὰς του ἀνάγκας—ποσὰ τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦν δι' αὐτὸν εἰς ἴσον βαθμὸν εἰσόδημα ὡς ὁ μισθὸς διὰ τὸν ἐργάτην—συμψηφίσῃ μετὰς εἰς τὸν ἰσολογισμὸν ἐμφανιζομένης ζημίας εἰς τὴν περιουσίαν τῆς ἐπιχειρήσεως, ἀκόμη δὲ καὶ ἀπομένει ἐνδεχομένως εἰς αὐτὸν ἐν ἀρνητικὸν ὑπόλοιπον, μετὴν βοήθειαν τοῦ ὁποῖου δύναται οὗτος νὰ ἐλαττώσῃ ἢ καὶ νὰ ἄρῃ τὴν ὀφειλὴν τῆς ἐπιχειρήσεώς του ἐκ τοῦ φόρου τοῦ εἰσοδήματος διὰ τὰ προσεχῆ ἔτη, τὰ ὁποῖα ἀποφέρουν ἐκ νέου καθαρὰς προσόδους—μολονότι οὗτος εἰς ὅλον αὐτὸν τὸν χρόνον βεβαίως εἶχε μεγαλειτέρας φροντίδας ἀλλ' ὠρισμένως δὲν ἔζησε χειρότερον ἀπὸ τοὺς ἐργάτας του διὰ τοὺς ὁποῖους παρεκράτει κάθε ἐβδομάδα τὸν φόρον ἐπὶ τοῦ εἰσοδήματος μισθωτῶν ὑπηρεσιῶν» (1) (2).

Τέλος ἀδικίαι διὰ τοῦ φόρου τοῦ εἰσοδήματος προκαλοῦνται ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι εἰς πολλὰς χώρας αἱ προσωπικαὶ ἐπιχειρήσεις καὶ αἱ κεφαλαιουχικαὶ Ἑταιρεῖαι (Ἀνώνυμοι Ἑταιρεῖαι) τυγχάνουν διαφόρου μεταχειρίσεως ὑπὸ τοῦ φόρου τούτου, ἐκ τοῦ ὅτι συνεπῶς τὸ ὕψος τῆς φορολογικῆς ἐπιβαρύνσεως καθορίζεται οὐχὶ ἐπὶ τῇ βάσει

1. Πρβλ. O. Pfeleiderer, *Steuersystem und volkswirtschaftlicher Kreislauf* εἰς «Finanzarchiv» 1934 σ. 436.

2. Τουτέστι ὁ ἐπιχειρηματίας ἔχει τὴν δυνατότητα ὅπως φέρῃ εἰς συμψηφισμὸν τῆς εἰς τὴν περιουσίαν τῆς ἐπιχειρήσεως ἐπελθούσης ζημίας τόσον τὰ ποσὰ τὰ ἀφαιρεθέντα ἐκ τῆς ἐπιχειρήσεως διὰ τὰς προσωπικὰς του ἀνάγκας κατὰ τὸ ἔτος ζημιῶν, ὡς καὶ τὸ ποσὸν τοῦ φόρου τοῦ εἰσοδήματος διὰ τὰ κέρδη τὰ προκύπτοντα κατὰ τὰ ἐπόμενα ἔτη. Συνεπῶς δύναται οὗτος νὰ συμψηφίσῃ τὴν ἐπελθοῦσαν εἰς τὴν περιουσίαν τῆς ἐπιχειρήσεως ζημίαν, ἀπαλλάσσεται ὁμως τοῦ φόρου τοῦ εἰσοδήματος διὰ τὰ ἐκ τῆς ἐπιχειρήσεως διὰ τὰς προσωπικὰς του δαπάνας (κατὰ τὴν χρῆσιν καθ' ἣν προέκυψε ζημία) ἀφαιρεθέντα ποσὰ.

τῆς φοροδοτικῆς δυνάμεως ἀλλ' ἐπὶ τῇ βάσει τῆς νομικῆς μορφῆς τῆς φορολογουμένης ἐπιχειρήσεως.

Ἐξ ὅλων τῶν ἀνωτέρω καθίσταται ἐμφανές ὅτι ἐκ λόγων ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον φοροτεχνικῶν καὶ ταμειυτικῶν λαμβάνει χώραν μερικὴ παραβίασις τῆς ἀρχῆς τῆς φορολογικῆς δικαιοσύνης ἐν τῇ φορολογικῇ πράξει, ὅτι ἐπομένως ἐπέρχεται ἀκριβῶς συμβιβασμὸς μεταξὺ τῆς κοινωνικοπολιτικῆς ἐπιδιώξεως τῆς φορολογίας καὶ τῶν ἀναγκῶν τοῦ Δημοσίου Ταμείου ἢ τῶν φοροτεχνικῶν ἀναγκαιοτήτων—αἱ ὁποῖαι βεβαίως ἐν τελευταίᾳ ἀναλύσει ἀναφέρονται ὡσαύτως εἰς τὴν ἐξυπηρέτησιν τοῦ ταμειυτικοῦ σκοποῦ τῆς φορολογίας.

§ 3. Ἄκριβῶς ὅπως λαμβάνει χώραν συμβιβασμὸς μεταξὺ τοῦ κοινωνικοπολιτικοῦ καὶ τοῦ ταμειυτικοῦ σκοποῦ τοῦ φόρου, πρέπει νὰ λαμβάνη χώραν συμβιβασμὸς καὶ μεταξὺ τῆς κοινωνικοπολιτικῆς καὶ τῆς οἰκονομικῆς ἐπιδιώξεως τῆς φορολογικῆς πολιτικῆς, ἐφ' ὅσον αἱ δύο αὗται ἐπιδιώξεις εὐρίσκονται ἐν ἀνταγωνισμῷ πρὸς ἀλλήλας.

Εἷς τοιοῦτος ἀνταγωνισμὸς ὑφίσταται πράγματι εἰς περίπτωσιν κατὰ τὴν ὁποίαν οἱ προσωπικοὶ φόροι καὶ ἴδιος ὁ φόρος τοῦ εἰσοδήματος ἐμφανίζουσι ἔντονον προοδευτικότητα. Διότι τοιαύτη προοδευτικότης, ὡς αὕτη πολλάκις ἀξιοῦται δι' ἀναφορᾶς πρὸς τοὺς ἀνωτέρω ἐκτεθέντας κοινωνικοπολιτικοὺς λόγους, προκαλεῖ λίαν ἐπιβλαβεῖς οἰκονομικὰς συνεπείας, ἐκ τῶν ὁποίων ζημιοῦνται εἰς πρώτην γραμμὴν ἀκριβῶς αἱ οἰκονομικῶς ἀσθενέστεραι τάξεις τοῦ πληθυσμοῦ, εἰς τὴν ἐξυπηρέτησιν τῶν ὁποίων διατείνονται ὅτι ἀποβλέπουν οἱ διατυπῶντες τὸ αἶτημα τῆς ἰσχυρᾶς προοδευτικότητος τῆς φορολογίας. Τοῦτο διὰ τοὺς κατωτέρω καθαρῶς οἰκονομικοὺς λόγους:

Ἐν πρώτοις ὑπερβολικὴ φορολογικὴ ἐπιβάρυνσις τῶν μεγάλων εἰσοδημάτων—συνεπεία ἐντόνου προοδευτικότητος τοῦ τιμολογίου τοῦ φόρου τοῦ εἰσοδήματος¹⁾—προκαλεῖ ἐπιζημίαν ἐπίδρασιν ἐπὶ τοῦ μεγέθους τῆς ἐθνικῆς ἀποταμιεύσεως. Διότι εἰς περίπτωσιν λίαν βαρείας φορολογήσεως τῶν μεγάλων εἰσοδημάτων οἱ κάτοχοι τούτων δὲν θὰ προβοῦν βεβαίως εἰς περιορισμὸν τῆς προσωπικῆς τῶν καταναλώσεως, ἀλλὰ θὰ καταβάλουν τοὺς ὑψηλοὺς φόρους δι' ἀντιστοίχου περιορισμοῦ τῆς (ἐκουσίας) ἀποταμιεύσεώς των, μὲ ἐντεῦθεν συνέπειαν τὸν δυσμενῆ ἀκριβῶς ἐπηρεασμὸν τῆς προσφορᾶς

1) Ἦτοι τοῦ καθορισμοῦ λίαν ὑψηλῶν φορολογικῶν συντελεστῶν διὰ τὰ ἀνώτερα καὶ ἀνώτατα εἰσοδήματα.

ἀποταμιευτικοῦ κεφαλαίου. Ἡ συνέπεια αὕτη παραβλέπεται συνήθως ὑπὸ τῶν συνηγῶρων μιᾶς ὁλονέν μεγαλειτέρας φορολογικῆς ἐπιβαρύνσεως τῶν ἀνωτέρων εἰσοδηματιῶν. Παραβλέπεται τοῦτέστι ὅτι τὸ εἰσόδημα ἐκπληροῖ σημαντικὰς κοινωνικοοικονομικὰς λειτουργίας καὶ δὲν ἐξυπηρετεῖ μόνον καταναλωτικούς σκοπούς τῶν πραγματοποιούντων τοῦτο. Μία ἐκ τῶν λειτουργιῶν αὐτῶν εἶναι ἀκριβῶς ἡ λειτουργία τοῦ σχηματισμοῦ ἀποταμιευτικοῦ κεφαλαίου, τὴν λειτουργίαν δὲ ταύτην ἐκπληροῦν πρὸ πάντων ἀκριβῶς τὰ μεγάλα εἰσοδήματα. Διότι τὸ ποσοστὸν τοῦ ἀποταμιευμένου εἰσοδήματος εἶναι, ὡς γνωστὸν, τόσον μεγαλιτέρον ὅσον ὑψηλότερον εἶναι τὸ εἰσόδημα⁽¹⁾. Ἡ φορολογικὴ ἐπέμβασις τοῦ Κράτους ἐπὶ τῶν ἰδιωτικῶν εἰσοδημάτων ἐκδηλοῦται ὅθεν εἰς ἰδιαιτέρως ὑψηλὸν βαθμὸν ἐπὶ τῶν ἀνωτέρων καὶ ἀνωτάτων εἰσοδημάτων εἰς τὸν δυσμενῆ ἐπηρεασμὸν τῆς ἰδιωτικῆς ἀποταμιεύσεως τὸν ὁποῖον αὕτη προκαλεῖ. Ἡ τοιαύτη ἐπίδρασις τοῦ φόρου λαμβάνει φυσικὰ τόσον μεγαλυτέραν ἔκτασιν ὅσον βαρύτερον φορολογοῦνται τὰ ἀνώτερα εἰσοδήματα, ἤτοι ὅσον ἐντονωτέρα εἶναι ἡ προοδευτικότης τοῦ τιμολογίου τοῦ φόρου τοῦ εἰσοδήματος.

Ὁ δυσμενῆς οὔτος ἐπηρεασμὸς τοῦ σχηματισμοῦ ἀποταμιευτικοῦ κεφαλαίου ὑπὸ τῆς βαρείας φορολογήσεως τῶν ἰδιωτικῶν εἰσοδημάτων ἐξωτερικεύεται βεβαίως εἰς ἀντιστοιχῶς δυσμενῆ ἐπηρεασμὸν τοῦ σχηματισμοῦ πραγματικοῦ κεφαλαίου. Θὰ ἠδύνατο ἴσως νὰ διατυπωθῆ εἰς τοῦτο ἡ ἀντίρρησις ὅτι τὸ μέγεθος τοῦ νεοσχηματισμοῦ κεφαλαίου δὲν ὑφίσταται ἐν τῇ πραγματικότητι μείωσιν διὰ τῆς φορολογίας, καθὼς τὰ ποσὰ τὰ ὁποῖα ἀφαιροῦνται μέσῳ τοῦ φόρου ἀπὸ τοὺς κατόχους μεγάλων εἰσοδημάτων δύνανται νὰ χρησιμοποιηθοῦν καὶ ὑπὸ τοῦ κράτους πρὸς παραγωγικούς σκοπούς· ὅτι τοῦτέστιν αἱ ἰδιωτικαὶ ἐπενδύσεις αἱ ὁποῖαι ἐματαιώθησαν λόγῳ

1) Οὕτως ἀνήρχετο εἰς Γερμανίαν κατὰ τοὺς ὑπολογισμοὺς τοῦ W a. g e m a n n (ἀναφερομένους εἰς τὸ ἔτος 1927) τὸ ποσοστὸν τοῦ ἀποταμιευμένου εἰσοδήματος εἰς τὰς διαφόρους βαθμίδας εἰσοδήματος ὡς κατωτέρω:

Ἐπὶ ἐτησίῳ εἰσοδήματι		Ποσοστὸν ἀποταμιευομένου εἰσοδήματος		
	μέχρι 3.000 Μάρκων		5,0	
Ἐπὸ	3.000 Μάρκων	»	5.000 »	6,1
»	5.000 »	»	16.000 »	7,7
»	16.000 »	»	50.000 »	14,6
»	50.000 »	»	100.000 »	28,1
	ὑπὲρ τὰς 100.000	»	»	50,0

βαρείας φορολογίας τῶν ἰδιωτικῶν εἰσοδημάτων—καί ἐλαττώσεως ἐντεῦθεν τοῦ ὄγκου ἀποταμιευτικοῦ κεφαλαίου—θά ὑποκατασταθοῦν ἀπὸ δημοσίας ἐπενδύσεις ἐκτελουμένας μὲ τὸ ποσὸν τῶν εἰσπραχθέντων φόρων. Εἰς τὴν ἀντίρρησην ταύτην δεόν νὰ παρατηρηθοῦν τὰ ἑξῆς: Ἀκόμη καὶ ἐὰν αἱ φορολογικαὶ πρόσοδοι χρησιμοποιοῦνται ἐν μέρει ὑπὸ τοῦ Κράτους πρὸς δημιουργίαν πραγματικοῦ κεφαλαίου ὁ κίνδυνος τῆς διενεργείας ἐπενδύσεων στερουμένων παραγωγικῆς ἐπιδράσεως ἐπὶ τῆς δεδομένης Κοινωνικῆς Οἰκονομίας ἢ ἐπενδύσεων χαμηλῆς παραγωγικότητος, εἶναι μεγαλείτερος ἐπὶ τῶν δημοσίων οἰκονομιῶν παρά ἐπὶ τῶν ἰδιωτικῶν οἰκονομιῶν. Διότι ὁ τόκος ἐκπληρεῖ εἰς πολὺ μικρότερον βαθμὸν εἰς τὰς δημοσίας παρά εἰς τὰς ἰδιωτικὰς οἰκονομίας τὴν λειτουργίαν τῆς κατευθύνσεως τοῦ ἀποταμιευτικοῦ κεφαλαίου: Ἐνῶ πράγματι αἱ ἰδιωτικαὶ οἰκονομίαι ἐξαναγκάζονται, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ὑπὸ τοῦ τόκου εἰς διενέργειαν ἀύστηρᾶς ἐπιλογῆς μεταξὺ τῶν διαφόρων δυνατοτήτων χρησιμοποίησεως τοῦ κεφαλαίου, τὸ Κράτος δὲν ἔχει ἀνάγκην ὅπως ἐξασφαλίσῃ ἐκ τῶν προσόδων τῶν δημοσίων ἐπενδύσεων τὸν τόκον διὰ τὸ εἰς αὐτὰς τοποθετημένον κεφάλαιον. Διότι διὰ τῆς φορολογικῆς ἐπεμβάσεως ἐπὶ τῶν ἰδιωτικῶν εἰσοδημάτων δύναται ἡ Κυβέρνησις νὰ ἐξεύρη τὰ ἀναγκαῖα διὰ τὴν χρηματοδότησιν τῶν κρατικῶν ἐπενδύσεων μέσα ἢ τὰ μέσα διὰ τὴν ἐξυπηρέτησιν τῶν χρεῶν τὰ ὁποῖα συνήφθησαν διὰ τὴν διενέργειαν τῶν ἐπενδύσεων τούτων. Ἡδη ἐκ τοῦ λόγου αὐτοῦ εἶναι δυνατόν ἢ παρακράτησις ποσῶν ἀπὸ τὴν ἀγορὰν κεφαλαίου, λόγῳ τῆς φορολογίας τῶν ἰδιωτικῶν εἰσοδημάτων, νὰ ἐπιδράσῃ δυσμενῶς ἐπὶ τοῦ σχηματισμοῦ πραγματικοῦ κεφαλαίου ἐν τῇ χώρᾳ. Ἐκτὸς τούτου οὐδεμίαν ἐγγύησιν ὑφίσταται ὅτι αἱ ἐπὶ πλεόν πρόσοδοι αἱ δυνάμεναι νὰ πραγματοποιηθοῦν ὑπὸ τοῦ Κράτους διὰ βαρυτέρας φορολογήσεως τῶν ἀνωτέρων καὶ ἀνωτάτων εἰσοδημάτων θὰ χρησιμοποιηθοῦν ὑπ' αὐτοῦ πρὸς τὸν ἀνωτέρω παραγωγικὸν σκοπὸν. Ἀντιθέτως ὑφίσταται ὁ κίνδυνος ὅτι μὲ τὴν αὔξησιν τῶν δημοσίων ἐσόδων καθίσταται ἰσχυροτέρα ἢ τάσις ἢ χαρακτηρίζουσα (1) τὰς δημοσίας οἰκονομίας πρὸς ἀπομάκρυνσιν ἐκ τῆς ὀρθολογιστι-

(1) Ἡ τάσις αὕτη συνδέεται δηλονότι μὲ τὴν ἰδιοσυστασίαν τῶν δημοσίων οἰκονομιῶν. Διότι αἱ οἰκονομίαι αὗται κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὰς ἰδιωτικὰς οἰκονομίας δὲν ἐξαρτῶνται διὰ τὴν κάλυψιν τῶν δαπανῶν τῶν ἐκ τοῦ ἀντιτίμου τῆς τοποθετήσεως τῶν ὑπ' αὐτῶν «παραγομένων» ὑπηρεσιῶν (κρατικαὶ λειτουργίαι), εἰς τὴν οἰκονομικὴν ἀγορὰν, διότι πρὸς κάλυψιν τῶν δαπανῶν τούτων εὐρίσκειται εἰς τὴν διάθεσιν τῶν δημοσίων οἰκονομιῶν ἀκριβῶς τὸ μέσον τῆς φορολογικῆς ἐπεμβάσεως ἐπὶ τῶν ἰδιωτικῶν εἰσοδημάτων.

κῆς ἀρχῆς κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν λειτουργιῶν τῶν ἰδίᾳ δὲ ἢ τὰσις τῆς διενεργείας καθαρῶς καταναλωτικῶν δαπανῶν ἢ δαπανῶν ἢ διενέργεια τῶν ὁποίων ἀντίκειται εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς ἐπιτεύξεως τοῦ μεγίστου κοινωνικοῦ ὀφέλους.

Ἡ αὔξησης τῆς φορολογικῆς ἐπιβαρύνσεως τῶν ἀνωτέρων καὶ ἀνωτάτων εἰσοδημάτων, λόγῳ ἐφαρμογῆς ἐντόνου προοδευτικότητος εἰς τὴν φορολογίαν τοῦ εἰσοδήματος, ὁδηγεῖ κατὰ συνέπειαν μοιραίως εἰς αὐξήσιν τῆς κρατικῆς καταναλώσεως οὕτω δὲ εἰς δυσμενῆ ἐπηρεασμὸν τοῦ σχηματισμοῦ πραγματικοῦ κεφαλαίου.

Ἐν τοιοῦτον ἀποτέλεσμα συνοδεύεται ὅμως, ὡς ἀνωτέρω ὑπεδηλώθη, ἀπὸ λίαν δυσμενεῖς συνεπείας ἀκριβῶς διὰ τοὺς εὐρυτέρους κύκλους τοῦ πληθυσμοῦ. Διότι παρακράτησις τμημάτων ἰδιωτικῶν εἰσοδημάτων ἀπὸ τὴν ἀγορὰν κεφαλαίων, λόγῳ ἀκριβῶς ἀφαιρέσεως τούτων ὑπὸ τοῦ Κράτους μέσῳ τῆς φορολογίας καὶ καταναλωτικῆς ἢ ἐλάχιστα παραγωγικῆς χρησιμοποίησεως τῶν ἐν τῇ κρατικῇ οἰκονομίᾳ, ἐπιδρᾷ κατ' οἰκονομικὴν ἀναγκαιότητα δυσμενῶς ἐπὶ τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως τῆς οἰκείας χώρας ἐντεῦθεν δὲ ἐπὶ τῆς στάθμης ζωῆς τῆς ἐργατικῆς τάξεως ἐν αὐτῇ. Ἡ ματαίωσις τῆς διενεργείας ἐπενδύσεων σημαίνει ματαίωσιν τῆς αὐξήσεως τῶν πραγματικῶν μισθῶν, αὐξήσεως ἣτις θὰ ἐπήρχετο *in long-run* ὡς συνέπεια τῆς διενεργείας τῶν ἐπενδύσεων τούτων. Πλὴν τοῦ διὰ τοῦ τρόπου τούτου δυσμενοῦς ἐπηρεασμοῦ τοῦ μεγέθους τοῦ πραγματικοῦ εἰσοδήματος τῶν ἐργατῶν, ἡ οἰκονομικὴ αὐτῶν κατάστασις ἐπηρεάζεται καὶ κατὰ τοῦτο ὑπὸ τῆς μείωσεως τῆς ἀποταμιεύσεως, λόγῳ ἐφαρμογῆς ἐντόνου προοδευτικῆς φορολογίας, ὅσον ἢ μείωσις τοῦ σχηματισμοῦ κεφαλαίου ἐπιδρᾷ ἐπιβλαβῶς ἐπὶ τοῦ βαθμοῦ ἀπασχολήσεως τῶν ἐργατικῶν δυνάμεων τῆς χώρας.

Πόσον μεγάλην σημασίαν ἐνέχει ὁ σχηματισμὸς ἀποταμιευτικοῦ κεφαλαίου συνεπῶς δὲ ὁ διὰ πραγματικοῦ κεφαλαίου ἐξοπλισμὸς τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας μιᾶς χώρας διὰ τὸ ἐπίπεδον κοινωνικῆς εὐημερίας ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ, ἀποδεικνύει σαφῶς τὸ παράδειγμα τῆς Κίνας ἢ τῶν Ἰνδιῶν, ὅπου τὸ χαμηλὸν ἐπίπεδον ζωῆς τῶν λαϊκῶν μαζῶν ὀφείλεται κατὰ μέγα μέρος ἀκριβῶς εἰς τὴν εἰς κεφάλαιον ἔνδειαν τῶν χωρῶν αὐτῶν.

Συνεπῶς προσφέρει τις πολὺ κακὴν ὑπηρεσίαν εἰς τὴν ἐργατικὴν τάξιν ὅταν πρὸς ἐξυπηρέτησιν δῆθεν τῆς τάξεως αὐτῆς—ἤτοι πρὸς ἐξίσωσιν τῶν φορολογικῶν βαρῶν καὶ διόρθωσιν τῆς ἐν τῇ οἰκονομικῇ ἀγορᾷ ἐπιτελουμένης κα-

τανομῆς τοῦ ἔθνικοῦ εἰσοδήματος—ἐγείρει τὴν ἀξίωσιν ἐντόνου προοδευτικῆς φορολογίας καὶ ἐπομένως βαρείας φορολογήσεως τῶν μεγάλων εἰσοδημάτων. Σημειωτέον ὅτι τὰς ἀνωτέρω δυσμενεῖς συνεπείας ἐνός τοιούτου «κοινωνικοπολιτικοῦ» μέτρου ὀφείλει νὰ φέρῃ μόνῃ ἡ ἐργατικὴ τάξις. Ἀντιθέτως οἱ καπιταλισταὶ οὐδ' αὖτως θὰ περιώρισον, εἰς περίπτωσιν αὐξήσεως τῆς φορολογίας τῶν μεγάλων εἰσοδημάτων, τὴν προσωπικὴν τῶν κατανάλωσιν, (1) ἀλλὰ θὰ κατέβαλλον, ὡς καὶ ἀνωτέρω ἐσημειώθη, τοὺς ἠύξημένους φόρους δι' ἀντιστοίχου μειώσεως τῆς (ἐκουσίας) ἀποταμιεύσεώς των. Ἐντεῦθεν θὰ ἐπήρχετο μείωσις τοῦ ὄγκου τῆς κοινωνικοοικονομικῆς ἀποταμιεύσεως, διὰ τούτου δὲ αὐξήσις τῆς σχετικῆς στενότητος τοῦ παραγωγικοῦ μέσου «κεφάλαιον». Μία τοιαύτη αὐξήσις ὅμως, ὀφείλει κατὰ τοὺς νόμους τῆς οἰκονομικῆς ἀγορᾶς νὰ ἐπιφέρῃ ὡς συνέπειαν τὴν αὐξήσιν τοῦ μεριδίου τῶν κατόχων τοῦ παραγωγικοῦ τούτου μέσου ἐπὶ τοῦ κοινωνικοῦ προϊόντος, δι' ἀντιστοίχου, κατ' ἀνάγκην, μειώσεως τοῦ μεριδίου τῶν κατόχων τοῦ παραγωγικοῦ μέσου «ἐργασία». (Διότι τὸ μέγεθος τῆς συμμετοχῆς τῶν κατόχων τῶν καθ' ἕκαστὰ παραγωγικῶν μέσων εἰς τὸ κοινωνικὸν προϊόν καθορίζεται ὡς γνωστὸν ἐπὶ τῇ βάσει τῆς σχετικῆς στενότητος τούτων).

Ἐξ ὅλων τῶν ἀνωτέρω λόγων πρέπει νὰ συμφωνήσῃ τις μὲ τὴν ὑπὸ τοῦ Καθηγητοῦ Pigou διατυπωθεῖσαν παλαιότερον γνώμην, καθ' ἣν «from a distributional point of view, it would plainly be best to take nearly all your money from the rich people, but that might be so bad from a productive point of view that the poor people would in the end be damaged».(2)

Ἡ ζημία αὕτη τῶν οἰκονομικῶς ἀσθενεστέρων τάξεων τοῦ πληθυσμοῦ συνεπεία τῆς βαρείας φορολογήσεως τῶν μεγάλων εἰσοδημάτων προκαλεῖται ἀκόμη καὶ ἐκ τοῦ λόγου ὅτι ὑπερβολικὴ φορολογικὴ ἐπιβάρυνσις ἐπιδρᾷ καὶ κατ' ἄλλον τρόπον ἐπιβλαβῶς ἐπὶ τῶν κοινωνικοοικονομικῶν δεδομένων:

Ἐπιβάρυνσις τῶν ἀνωτέρων καὶ ἀνωτάτων εἰσοδημάτων συνεπεία ἐντόνου προοδευτικότητος τοῦ τιμολογίου τοῦ φόρου τοῦ εἰσοδήματος ὀδηγεῖ δηλονότι εἰς σημαντικὴν ἐλάττωσιν τοῦ ἐπιχειρηματι-

(1) Ἡ ὁποία ἀκριβῶς εἰς τὰς ἀνωτέρας εἰσοδηματιακὰς τάξεις ἔχει ἀσυνήθως μεγάλην ἔκτασιν.

(2) Πρβλ. (Colwyn) Report on National Debt and Taxation, London 1931 σ. 105.

κοῦ κέρδους, αὕτη δὲ συνοδεύεται ἀκριβῶς ὑπὸ δυσμενῶν οικονομικῶν τελικῶς δὲ καὶ κοινωνικῶν συνεπειῶν.

Ὡς ἀπέδειξεν τελευταίως ὁ καθηγητῆς Adolf Weber (1), διὰ τὴν ἐπίτευξιν τοῦ τριπλοῦ σκοποῦ: αὐξήσις τοῦ πλούτου, δίκαια κατανομή καὶ πλήρης ἀπασχόλησις τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων εἶναι ἀπαραίτητος τόσον ὁ ἐλεύθερος σχηματισμὸς τιμῶν ὅσον καὶ ἡ ὕπαρξις ἐλευθέρων ἐπιχειρηματιῶν. Διὰ τὴν ἐκπλήρωσιν ἐν τούτοις ὑπὸ τῶν ἐπιχειρηματιῶν τῆς κοινωνικοοικονομικῆς ταύτης λειτουργίας αὐτῶν εἶναι ἀπαραίτητον τὸ ἐπιχειρηματικὸν κέρδος, καθόσον τὸ ἐπιχειρηματικὸν κέρδος ἀποτελεῖ τὴν κινήτριον δύνάμιν τοῦ ἐπιχειρηματίου. Ἀληθῶς μόνον ὑπὸ τὸ κίνητρον τοῦ διαφορικοῦ τούτου κέρδους καταβάλλει ὁ ἐπιχειρηματίας προσπάθειαν ὅπως «ικανοποιήσῃ ἀνθρώπιναν ἀνάγκαν κατὰ τρόπον οικονομικώτερον παρ' ὅσον ὁ συναγωνισμὸς τῆς χθὲς καὶ ὁ συναγωνισμὸς τῆς σήμερον· δι' ὀρθῆς χρησιμοποίησεως καλλιτέρων τεχνικῶν μεθόδων· διὰ σκοπίμου ὀρθολογιστικῆς ὀργανώσεως τῆς ἐπιχειρήσεώς του· διὰ καλλιτέρας χρησιμοποίησεως τῶν δυνατοτήτων τῆς ἀγορᾶς· δι' ἐκλογῆς ἐνὸς ἰδιαιτέρως καλοῦ τόπου ἐγκαταστάσεως τῆς ἐπιχειρήσεώς του· δι' ἐξευρέσεως καὶ κατὰ τὸ δυνατόν καλλιτέρας χρησιμοποίησεως ἱκανῶν συνεργατῶν· διὰ μιᾶς ἰδιαιτέρως εὐδοκίμου σχέσεως μεταξὺ ἐργοδότη καὶ ἐργοληπτῶν: ὅλα συγκριτικὰ, εἰς τὰ ὁποῖα κρύπτεται τὸ μυστικὸν τῆς οικονομικῆς προόδου» (2).

Ἡ βαρεῖα φορολόγησις τῶν μεγάλων εἰσοδημάτων ἢ προκύπτουσα ἐκ τῆς ἐντόνου προοδευτικότητος τοῦ φορολογικοῦ συντελεστοῦ ἐπενεργεῖ ἰδίᾳ κατὰ τοῦτο ἐπιβλαβῶς ἐπὶ τῶν ἀνωτέρω κοινωνικοοικονομικῶν ὑπηρεσιῶν τοῦ ἐπιχειρηματίου, ὅσον ἡ προοδευτικότης ἀκριβῶς τῆς φορολογίας ὀδηγεῖ εἰς διαφορισμὸν τῆς φορολογικῆς ἐπιβαρύνσεως εἰς βάρος τῶν μᾶλλον τολμηρῶν ἢτοι τῶν πρωτοπόρων ἐπιχειρηματιῶν. Ὅταν εἷς τοιοῦτος ἐπιχειρηματίας σημειώσῃ ἐπιτυχίαν τούτέστιν ἡ ἐπιχείρησις του ἀποφέρῃ ἰδιαιτέρως ὑψηλὴν πρόσοδον, τὸ Κράτος ἀφαιρεῖ διὰ τοῦ φόρου, ἀκριβῶς λόγω τῆς προοδευτικότητος τῆς φορολογικῆς κλίμακος, ἓνα πολὺ μεγαλῆτερον μέρος τῆς προσόδου ταύτης ἐν συγκρίσει πρὸς τὸ μέρος τὸ ἀφαιρούμενον ὑπὸ τοῦ φόρου ἐκ τῆς χαμηλῆς ἀλλὰ σταθερωτέρας προσόδου μιᾶς ἀσφαλεστέρας ἢτοι ὀλιγώτερον ριψοκινδύνου ἐπιχειρήσεως. Κυρίως εἰς τὴν συνέπειαν αὐτὴν τῆς φορολογικῆς προοδευτικότητος συνίσταται ὡς ἐλέχθη ὁ δυσμενὴς ἐπηρεασμὸς τῆς κοι-

1) A. Weber, *Wohin steuert die Wirtschaft?* München 1946, σ. 75 ἐπ.

2) Weber *op. cit.* σ, 92.

νωνικοοικονομικής λειτουργίας του επιχειρηματίου και συνεπώς ή παρακώλυσις ή επιβράδυνσις της οικονομικής πρόοδου υπό μιᾶς λίαν ὑψηλῆς φορολογίας. Ἡ ἐπίδρασις αὕτη τοῦ φόρου προσλαμβάνει φυσικά τόσον μεγαλειτέραν ἔκτασιν ὅσον ταχύτερα εἶναι ἡ πρόοδος τοῦ φορολογικοῦ συντελεστοῦ (1).

Ἐκτὸς τῆς ἀποστολῆς τῆς παρακινήσεως τῶν επιχειρηματιῶν εἰς ἐπιτέλεσιν κατὰ τὸ δυνατόν μεγαλειτέρων κοινωνικοοικονομικῶν ὑπηρεσιῶν τὸ επιχειρηματικὸν κέρδος ἔχει τὴν ἀποστολὴν τῆς ἀποταμιεύσεως, καθ' ὅσον τὸ κέρδος τοῦτο ἀποτελεῖ τὸ σπουδαιότερον Reservoir διὰ τὸν σχηματισμὸν κοινωνικοοικονομικοῦ κεφαλαίου. Ἀλλὰ καὶ τὴν δευτέραν, οὐχὶ ὁμῶς δευτερεύουσαν, αὐτὴν ἀποστολὴν δὲν δύναται βεβαίως νὰ ἐκπληρώσῃ τὸ ἐπιχειρηματικὸν κέρδος ὅταν τοῦτο ὑφίσταται σημαντικὴν ἐλάττωσιν συνεπείᾳ ὑψηλῆς φορολογίας.

Ἐκ τῶν λεχθέντων προκύπτει ὅτι τὸ συμφέρον τῆς Κοινωνικῆς Οἰκονομίας ἐπιβάλλει ὅπως ἡ φορολογία φείδεται τοῦ ἐπιχειρηματικοῦ κέρδους, δηλονότι ἀποφεύγῃ αὕτη ὑπερβολικὴν ἐπιβάρυνσιν τούτου.

Ἡ οἰκονομικὴ αὕτη ἀναγκαιότης ὑφίσταται ἐν τούτοις, ὡς ἤδη ἀνωτέρω ὑπεδηλώθη, μόνον διὰ τὸ γνήσιον ἐπιχειρηματικὸν κέρδος. Δὲν ὑφίσταται συνεπῶς διὰ τὸ ψευδὲς ἐπιχειρηματικὸν κέρδος, ἧτοι διὰ τὰ μονοπωλιακὰ κέρδη καὶ τὰ κέρδη τὰ προκύπτοντα ἐκ τῆς ἐκμεταλλεύσεως ἰδιαιτέρων οἰκονομικῶν περιστάσεων (2). Διότι τοιαῦτα κέρδη οὐδεμίαν κοινωνικοοικονομικὴν λειτουργίαν ἐκπληροῦν—ἐκτὸς ἴσως τῆς λειτουργίας τῆς ἀποταμιεύσεως. Ἀντιθέτως ἐπιδροῦν ταῦτα τόσον ἀπὸ κοινωνικοοικονομικῆς ὅσον καὶ ἀπὸ κοινωνικοπολιτικῆς ἀπόψεως ἐπιβλαβῶς. Οὐδεμίᾳ ὅθεν κοινωνικοοικονομικὴ σκοπιμότης ὑφίσταται ὅπως φεισθῇ τούτων ὁ φόρος, ἀντιθέτως εἶναι ἀναγκαῖον ὅπως φορολογηθοῦν ταῦτα βαρέως. Ὑψηλὴ φορολογία εἶναι συνεπῶς εἰς τὴν περίπτωσιν τῶν ἐν λόγῳ ἰδιωτικῶν εἰσοδημάτων οἰκονομικῶς ἀκίνδυνος καὶ κοινωνικῶς ἐπιθυμητή. Πρό-

1) Βαρεῖα φορολογία ἐπιδρᾷ ἐπιβλαβῶς ἐπὶ τῆς ἐπιχειρηματικῆς δραστηριότητος ἀκόμη καὶ διὰ μέσου τῆς ἐλάττωσεως τῆς προσφορᾶς ἀποταμιευτικοῦ κεφαλαίου τὴν ὁποῖαν αὕτη προκαλεῖ (βλ. ἀνωτέρω). Διότι ἡ ἐλάττωσις αὕτη δυσχεραίνει τὴν ἐξεύρεσιν τῶν εἰς τοὺς ἐπιχειρηματίας πρὸς διενέργειαν ἐπενδύσεων ἀναγκαίου τῶν κεφαλαίων.

2) Π.χ. κέρδη βιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων προκύπτοντα ἐκ τῆς ὑπάρξεως κοινωνικοοικονομικῶς μὴ δικαιολογουμένων εἰσαγωγικῶν δασμῶν, ἢ κέρδη προκύπτοντα ἐκ τῆς καταβολῆς ὑπὸ τῶν ἐπιχειρηματιῶν κοινωνικοοικονομικῶς ἀδικαιολογητῶν χαμηλῶν ἡμερομισθίων.

πάντως ὡς ἄκις πρόκειται περὶ μονοπωλιακῶν κερδῶν ἢ βαρεῖα φορολόγησις τούτων εἶναι τόσον οἰκονομικῶς ὅσον καὶ κοινωνικῶς ἐπιβεβλημένη. Εἶναι ἄλλως τε αὕτη καὶ ἀπολύτως πραγματοποιήσιμος καὶ δὴ ἀκριβῶς διὰ μέσου τοῦ φοροῦ τοῦ εἰσοδήματος (καθ' ὅσον ἡ οἰκονομική θεωρία διδάσκει ὅτι ὁ μονοπωλητὴς πλήττεται καιρίως ὑπὸ φόρων ἐπιβαλλομένων ἐπὶ τοῦ καθαροῦ αὐτοῦ κέρδους). Μάλιστα τὰ μονοπωλιακὰ κέρδη, ἀκριβῶς διότι εἶναι ταῦτα κέρδη μὴ ἀποβαίνοντα εἰς ὄφελος, ἀλλὰ πραγματοποιούμενα εἰς βάρος τῶν καταναλωτῶν (1), ὁ φ ε ἰ λ ο υ ν καὶ δ Ὑ ν α ν τ α ι ν ἄ φ ο ρ ο λ ο γ η θ ο Ὡ ν 100 ο)ο, δηλονότι διὰ μέσου τῆς κρατικοποιήσεως τῶν ὑφισταμένων ἰδιωτικῶν μονοπωλίων (2).

Σημειωτέον ὅτι ἡ ἐπιβολὴ βαρείας φορολογίας εἶναι κοινωνικοοικονομικῶς ἀκίνδυνος οὐχὶ μόνον εἰς τὴν περίπτωσιν τῶν μὴ γνησίων ἐπιχειρηματικῶν κερδῶν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν δύο ἄλλων κατηγοριῶν εἰσοδημάτων, δηλονότι τοῦ τόκου καὶ τῆς ἐγγείου προσόδου. Πράγματι, δι' ἀμφοτέρας τὰς κατηγορίας ταύτας εἰσοδημάτων οὐδεὶς κοινωνικοοικονομικὸς λόγος ὑφίσταται διὰ τὴν διακριτικὴν (δηλ. ἠπίαν) μεταχείρισιν τούτων ὑπὸ τοῦ φορολογικοῦ νόμου. Τόσον ὁ τόκος ὅσον καὶ ἡ ἔγγειος πρόσσοδος δύνανται νὰ ἐκπληρώσουν τελείως τὴν κοινωνικοοικονομικὴν αὐτῶν λειτουργίαν ἀκόμη καὶ ἂν ὑποβάλλωνται εἰς βαρεῖαν φορολογίαν. Διότι σημασίαν διὰ τὴν κοινωνικοοικονομικῶς σκοπιμωτέραν χρησιμοποίησιν τῶν παραγωγικῶν μέσων «κεφάλαιον» καὶ «ἔδαφος» ἔχει μόνον ἡ ὕπαρξις μιᾶς τιμῆς δι' αὐτά, ἡ ὁποία νὰ φροντίζη ἀκριβῶς διὰ τὴν οἰκονομικῶς ὀρθὴν κατεύθυνσιν τούτων. Ἀντιθέτως εἶναι ἀπὸ κοινωνικοοικονομικῆς ἀπόψεως ἀδιάφορον τὸ ἔαν ὁ τόκος καὶ ἡ ἔγγειος πρόσσοδος παραμένουν εἰς τὸ βαλάντιον τῶν καπιταλιστῶν καὶ τῶν ἰδιοκτητῶν γῆς ἢ ἔαν τὰ εἰσοδήματα ταῦτα ἀφαιροῦνται κατὰ μέγα μέρος ὑπὸ τοῦ Κράτους διὰ μέσου τῆς φορολογίας (3).

1) Διότι τὰ μονοπώλια ὀδηγοῦν ὡς γνωστὸν εἰς περιορισμὸν τῆς παραγωγῆς καὶ αὔξησιν τῶν τιμῶν ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν ἐλεύθερον ἀνταγωνισμὸν ὅστις συνεπάγεται πολλαπλασιασμὸν τῆς κοινωνικοοικονομικῆς παραγωγῆς καὶ ὑποβιβασμὸν τῶν τιμῶν τῶν ἀγαθῶν.

2) Ὅτι ἡ κρατικοποιήσις ἰδιωτικῶν μονοπωλίων εἶναι καὶ ἀπὸ δημοσιονομικῆς ἀπόψεως ἀκίνδυνος ἀπέδειξεν ὁ συγγραφεὺς εἰς παλαιότεραν μελέτην του. (Βλ. Ἰ. Κούλη: Τὰ Δημοσιονομικὰ Μονοπώλια, Ἀθῆναι 1939).

3) Μόνον κατὰ τοῦτο ἔχει δι' ἓναν οἰκονομολόγον σημασίαν τὸ ζήτημα τοῦ τί συμβαίνει μὲ τὸν τόκον καὶ τὴν ἔγγειον πρόσσοδον, ὅσον ὑποχρεοῦται

Κατά ταῦτα εἶναι ἐπιτετραμμένη ἀπὸ κοινωνικοοικονομικῆς ἀπόψεως ἡ βαρεῖα φορολόγησις μόνον ὠρισμένων κατηγοριῶν εἰσοδημάτων. Σχετικῶς ἀνακύπτει πάντως ἡ δυσχέρεια ὅτι ἐν τῇ πράξει ἡ πρὸς φορολογικοὺς σκοποὺς κατάταξις εἰς κατηγορίας τῶν ἰδιωτικῶν εἰσοδημάτων δὲν δύναται νὰ καλυφθῇ μὲ τὴν κοινωνικοοικονομικὴν αὐτῶν κατάταξιν, ἀλλὰ καθίσταται πολλάκις ἀναγκαία ἡ φορολόγησις εἰσοδημάτων τὰ ὅπερ εἶναι κοινωνικοοικονομικῶς σύνθετα, ἥτοι συνίστανται ἐκ περισσοτέρων αὐτοτελῶν, ἀπὸ οἰκονομικῆς ἀπόψεως, εἰσοδημάτων⁽¹⁾.

Ἐκτὸς τοῦ δυσμενοῦς ἐπηρεασμοῦ τῆς κοινωνικοοικονομικῆς λειτουργίας τοῦ ἐπιχειρηματίου, ἔντονος προοδευτικῆ φορολογία τῶν ἰδιωτικῶν εἰσοδημάτων ἐπιδρᾷ ἐπιβλαβῶς καὶ ἐπὶ τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος, καθόλου τῶν ἀτόμων, καθ' ὅσον ἐλαττώνει αὕτη ἐνδεχομένως τὸ κέφι δι' ἐργασίαν καὶ ἐπηρεάζει δυσμενῶς τὴν ἐργατικὴν θέλησιν.

Διότι πρέπει νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ὅτι τὸ προσωπικὸν extra—ὄφελος τὸ προκῦπτον ἀπὸ κάθε πρόσθετον μονάδα εἰσοδήματος καθίσταται ὀλονέν μικρότερον ἐκ τοῦ λόγου ὅτι μὲ τὴν αὔξησιν τοῦ εἰσοδήματος πίπτει τὸ ἐξ αὐτοῦ ὀριακὸν ὄφελος. Τὸ γεγονός τοῦτο ἔχει ἀκριβῶς ὡς συνέπειαν ὅτι καὶ ἡ διάθεσις τινὸς ὅπως ὑποβληθῇ εἰς κόπους διὰ τὴν ἀπόκτησιν προσθέτων μονάδων εἰσοδήματος εἶναι τόσον χαλαρότερα ὅσον μεγαλῆτερον εἶναι τὸ εἰσόδημά του⁽²⁾. Ἡ τοιαύτη χαλάρωσις τῶν προσπαθειῶν πρὸς περαιτέρω αὔξησιν τοῦ εἰσοδήματος προσλαμβάνει βεβαίως μεγαλυτέραν ἔκτασιν ὅταν καὶ ἡ ὑπὸ τοῦ Κράτους φορολόγησις τοῦ εἰσοδήματος εἶναι τόσον μεγαλυτέρα ὅσον ἀνώτερον εἶναι τὸ εἰσόδημα: ὅταν τούτέστι διὰ τῆς προόδου καὶ δὴ ταχείας προόδου τοῦ συντελεστοῦ τοῦ φόρου τοῦ εἰσοδήματος τὸ μερίδιον τοῦ κράτους ἐπὶ τοῦ ὕλικου ἀποτελέσματος τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος τοῦ ἀτόμου εἶναι τόσον ὑψηλότερον ὅσον μεγαλύτερον εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα τοῦτο.

οὗτος νὰ ἐνδιαφερθῇ περὶ τοῦ ἐὰν τὰ εἰσοδήματα ταῦτα χρησιμοποιοῦνται κατὰ κοινωνικοοικονομικῶς σκοπιμώτερον τρόπον ὑπὸ τοῦ φορολογουμένου Κράτους ἢ ὑπὸ τῶν φορολογουμένων εἰσοδηματιῶν.

1) Οὕτως αἱ «πρόσοδοι ἐκ βιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων» εἶναι δυνατὸν νὰ ἐγκλείουν εἰσόδημα ἐκ τόκου, εἰσόδημα ἐξ ἐργασίας, ἔγγειον πρόσοδον καὶ ἐπιχειρηματικὸν κέρδος.

2) Δηλονότι ἐφ' ὅσον καὶ καθ' ὅσον ἐπὶ τῆς διαθέσεως ταύτης ἐπιδρᾷ τὸ μοτίβο τοῦ προσωπικοῦ ὀφέλους ἐκ τοῦ εἰσοδήματος.

Με ἄλλους λόγους ἢ διαθέσεις τῶν πολιτῶν ὅπως ὑποβληθοῦν εἰς προσθέτους κόπους καὶ ἀναλάβουν κινδύνους ἵνα αὐξήσουν τὸ εἰσόδημά των ἐλαττοῦται ἀκόμη περισσότερο συνεπείᾳ μιᾶς ἐντόνου προοδευτικῆς φορολογίας, παρ ὅσον θὰ συνέβαινε τοῦτο ἀφ' ἑαυτοῦ, τούτέστι μόνον ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ νόμου τοῦ φθίνοντος ὀφέλους.

Εἶναι βεβαίως ἀληθές ὅτι πολλάκις ὑψηλὴ φορολογικὴ ἐπιβάρυνσις δύναται νὰ κινήσῃ τὰ ἄτομα εἰς ἔντασιν τῆς οἰκονομικῆς των δραστηριότητος—πρᾶγμα ποῦ εἶχε πρὸ πάντων τονισθῆ ὑπὸ τῆς παλαιότερας δημοσιονομικῆς φιλολογίας. Ἐν τούτοις μία τοιαύτη ἐπίδρασις τῆς φορολογίας δὲν δύναται νὰ εἶναι μεγάλῃς σημασίας, πάντως δὲ ἀπέχει αὕτη πολὺ ἀπὸ τοῦ νὰ συμψηφίζῃ τὴν ἐπιβλαβῆ ἐπίδρασιν ὑψηλῶν φόρων ἐπὶ τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος καὶ ἐπὶ τῶν παραγωγικῶν ὑπηρεσιῶν τῶν πολιτῶν.⁽¹⁾

Τέλος βαρεῖα φορολόγησις τῶν μεγάλων εἰσοδημάτων (λόγῳ ἐντόνου προοδευτικότητος τῆς φορολογικῆς κλίμακος) δύναται νὰ ἐπιδράσῃ δυσμενῶς (διὰ τὴν χώραν) ἐπὶ τῆς διεθνοῦς κινήσεως κεφαλαίων, παρακωλύουσα τὴν εἰσροὴν ἀλλοδαποῦ κεφαλαίου ἢ καὶ προκαλοῦσα φυγὴν κεφαλαίων ἐκ τῆς Ἡμεδαπῆς. Διὰ τοῦ τρόπου τούτου δύναται νὰ ἐπιδράσῃ αὕτη λίαν ἐπιβλαβῶς ἐπὶ τῶν κοινωνικοοικονομικῶν δεδομένων, καθόσον ἐπηρεασμὸς ὑπὸ τὴν ἀνωτέρω ἔννοιαν τῶν διακρατικῶν κινήσεων κεφαλαίων ὀδηγεῖ εἰς ἀντίστοιχον μείωσιν τοῦ σχηματισμοῦ παραγωγικοῦ κεφαλαίου εἰς τὴν οἰκείαν χώραν.

Ἄλλ' ἀκόμη καὶ ἀπὸ καθαρῶς ταμιευτικῆς ἀπόψεως εἶναι ἀποκρουστέα ἔντονος προοδευτικότητος τῆς φορολογίας, καθόσον προκαλεῖ αὕτη ἰσχυρὰν ἀντίδρασιν παρὰ τοῖς φορολογουμένοις, συνεπείᾳ τῆς ὁποίας διακυβεύεται αὕτη αὕτη ἢ ταμιευτικὴ ἐπιτυχία τοῦ φόρου. Διότι εἰς ὅλας τὰς χώρας οἱ πολῖται αἰσθάνονται τὸν φόρον ὡς ἓνα βάρος, δεδομένου ὅτι ἡ φορολογικὴ παροχὴ ἀντίκειται εἰς τὴν ἀρχὴν «do ut des» ἣτις κυριαρχεῖ εἰς τὴν ἀνταλλακτικὴν οἰκονομίαν. Ὅχι δὲ μόνον ἐκ τοῦ λόγου τούτου προκαλεῖ ὁ φόρος ἀντίδρασιν παρὰ τοῖς φορολογουμένοις, ἀλλ' ἀκόμη καὶ ἐκ τοῦ λόγου ὅτι «ἕκαστος φορολογούμενος πιστεύει ὅτι ὁ φο-

(1) Ὡς παλαιότερον εἶχε παρατηρηθῆ ὑπὸ τῆς Colwyns Committee: «the sort of impulsion which proceeds from necessity has not the same tonic value as encouragement due, for instance, to good prospects: it may be coupled with depression and not with enthusiasm, and it is possible that, if the extra effort does not show early signs of success, it may be partially relaxed» (Πρβλ. Colwyns Committee, Report on nat. Debt and Taxation, op. cit. σ. 159).

ρολογικός αὐτοῦ σταυρός εἶναι βαρύτερος τοῦ τῶν ἄλλων, οὕτω δὲ αἰσθάνεται οὗτος τὰς προσπάθειας του πρὸς μείωσιν τοῦ φορολογικοῦ του βάρους ὄχι ὡς ἀντίδρασιν κατὰ τοῦ Κράτους, ἀλλ' ὡς ἄμυναν ἐναντίον ὑποτεθειμένων ἀδικιών» (Gerloff). (1) Ἡ τοιαύτη ἀντίδρασις τῶν φορολογουμένων καθίσταται φυσικὰ τόσον μεγαλειτέρα ὅσον μεγαλειτέρα εἶναι ἡ φορολογικὴ αὐτῶν ἐπιβάρυνσις, ἥτοι ἀκριβῶς ὅσον ὑψηλότερον καθορίζονται τὰ φορολογικὰ ποσοστὰ διὰ τὰ μεγαλείτερα εἰσοδήματα.

Ἐκ τῶν λεχθέντων προκύπτει ὅτι ἡ ἐφαρμογὴ ἐντόνου προοδευτικότητος ἐν τῇ φορολογίᾳ πρὸς τὸν σκοπὸν ἐκπληρώσεως τῆς κοινωνικοπολιτικῆς ἀποστολῆς τῆς φορολογικῆς πολιτικῆς ὀφείλει νὰ ἔχη ὡς τελικὴν ἰπὶ long-run ἐπίδρασιν τὸν δυσμενῆ ἐπηρεασμὸν τοῦ μεγέθους τοῦ κοινωνικοῦ προϊόντος ἐντεῦθεν δὲ τὴν χειροτέρευσιν τῆς οἰκονομικῆς καταστάσεως τῶν εὐρυτέρων στρωμάτων τοῦ πληθυσμοῦ.

Θὰ ἡδύνατο ἴσως νὰ ἀντιταχθῆι εἰς τὰ ἀνωτέρω, ἰδίᾳ ἐκ μέρους μὴ εἰδικῶν, ὅτι εἷς κοινωνικοπολιτικὸς πρῶσανατολισμὸς τῆς φορολογίας ὑπὸ τὴν μορφήν ἐντόνου προοδευτικότητος τοῦ φόρου τοῦ εἰσοδήματος, θὰ ἀπέβαινε παρὰ ταῦτα πρὸς μέγαλο ὄφελος τῶν οἰκονομικῶς ἀσθενεστέρων τάξεων: διότι βαρεῖα φορολόγησις τῶν μεγάλων εἰσοδημάτων διὰ τῆς ἐφαρμογῆς ἰσχυρᾶς προοδευτικότητος θὰ ἀπέφευγεν εἰς τὸν Fiskus τὰ διὰ τὸν ὑποβιβασμὸν τοῦ φορολογικοῦ βάρους (2) (καὶ συνεπῶς διὰ τὴν βελτίωσιν τῆς οἰκονομικῆς καταστάσεως) τῶν μικρῶν εἰσοδηματιῶν ἀναγκαιοῦντα πρόσθετα ἔσοδα. Εἰς τοῦτο δέον νὰ παρατηρηθοῦν τὰ ἑξῆς: Πρῶτον δὲν ἐγεννήθη ἀκόμη τὸ Κράτος τὸ ὁποῖον τὰ εἰς τὸ ταμεῖον του εἰσρέοντα πρόσθετα ἔσοδα (3) δὲν δαπανᾷ ἀλλὰ χρησιμοποιοεῖ διὰ τὴν κατάργησιν ἄλλων ἐσόδων τὰ ὁποῖα συρρέουν εἰς αὐτὸ τακτικῶς, ἥτοι διὰ τὴν κατάργησιν ἢ μείωσιν ὑφισταμένων ἀποδοτικῶν φόρων. Δεύτερον ἀκόμη καὶ ἐάν ἡ Κυβέρνησις θὰ εἶχε τὴν θέλησιν πρὸς τοῦτο, τὰ ἐπὶ πλέον ἔσοδα τὰ ὁποῖα θὰ εἰσέρρεον εἰς τὸν Fiskus ἐκ τῆς αὐξήσεως τῆς φορολογικῆς ἐπιβαρύνσεως τῶν μεγάλων εἰσοδημάτων (λόγω τουτέστι ἐφαρμογῆς ἐντόνου προοδευτικότητος) θὰ ἀπεῖχον πολὺ ἀπὸ τοῦ νὰ ἐπαρκέσουν διὰ μίαν αἰσθητὴν ἐλάφρυνσιν τοῦ φορολογικοῦ βάρους τῶν εὐρέων στρωμάτων τοῦ

1) W. Gerloff, Die öffentliche Finanzwirtschaft, 1942 σ. 266.

2) Ἴδία ἐξ ἐμμέσων φόρων.

3) Συνεπεῖα δηλονότι τῆς αὐξήσεως τῆς φορολογίας τῶν ἀνωτέρων καὶ ἀνωτάτων εἰσοδημάτων.

πληθυσμοῦ. Καὶ δὴ θὰ ἦσαν ἀνεπαρκῆ διὰ τὴν ἐπίτευξιν ἐνὸς τοιούτου σκοποῦ εἰς περίπτωσιν ἀκριβῶς χωρῶν μὲ χαμηλὸν ἐθνικὸν εἰσόδημα καὶ περιορισμένον, σχετικῶς, ἀριθμὸν μικρῶν εἰσοδηματιῶν. Διότι εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν τὰ εἰς τὸν Fiskus ἐκ τῆς φορολογήσεως τῶν μεγάλων εἰσοδημάτων εἰσρέοντα ἔσοδα εἶναι μικρᾶς σχετικῶς σημασίας—ἀκριβῶς δὲ λόγῳ τῆς μικρᾶς ταμειευτικῆς σπουδαιότητος τῶν τοιούτων ἐσόδων εὐρίσκεται τὸ Κράτος εἰς τὴν ἀνάγκην βαρείας φορολογήσεως τῶν μικρῶν καὶ μέσων εἰσοδηματιῶν. Ἡ δυνατότης ἐλαφρᾶς ἐπιβαρύνσεως τῶν κατωτέρων εἰσοδηματιῶν θὰ ὑφίστατο μόνον εἰς περίπτωσιν καθ' ἣν τὸ Ἐθνικὸν Εἰσόδημα ἦτο μέγαλο καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν κατόχων ἀνωτέρων καὶ ἀνωτάτων εἰσοδημάτων σημαντικὸς, τουτέστιν εἰς περίπτωσιν ποῦ ὁ Fiskus θὰ ἠδύνατο νὰ πραγματοποιήσῃ σημαντικὰ ἔσοδα διὰ τῆς φορολογήσεως τῶν τοιούτων εἰσοδηματιῶν. Ὅπου ὅμως ὑφίσταται αὐτὴ ἡ προϋπόθεσις εἶναι ἤδη χαμηλὸν τὸ συνολικὸν φορολογικὸν βάρος τῶν κατόχων μικρῶν εἰσοδημάτων—ὡς ἀποδεικνύει τοῦτο καὶ τὸ ἀνωτέρω ἀναφερθὲν παράδειγμα τῆς Ἀγγλίας. Τρίτον ἀκόμη καὶ ἂν ὑποτεθῆ ὅτι θὰ ἦτο δυνατὴ αἰσθητὴ ἐλάφρυνσις τοῦ φορολογικοῦ βάρους καὶ συνεπῶς βελτίωσις τῆς οἰκονομικῆς καταστάσεως τῆς ἐργατικῆς τάξεως μέσῳ βαρείας φορολογήσεως τῶν ἀνωτέρων καὶ ἀνωτάτων εἰσοδημάτων, ἦτοι δι' ἐφαρμογῆς ἐντόνου προοδευτικότητος εἰς τὸν φόρον τοῦ εἰσοδήματος, ἡ τοιαύτη βελτίωσις θὰ ὑπερ-εξοιδετεροῦτο in long-run διὰ τῶν ἐπιβλαβῶν οἰκονομικῶν ἐπιδράσεων ἐκ τῆς ὑπερβαρύνσεως τῶν μεγάλων εἰσοδηματιῶν περὶ τῶν ὁποίων ἐγένετο ἀνωτέρω λόγος. Πρὸ πάντων μίᾳ τοιαύτῃ ἐπιβάρυνσις τῶν ἀνωτέρων εἰσοδημάτων θὰ ἐπενήργει ἐπιζημίως ἐπὶ τῆς κοινωνικοοικονομικῆς λειτουργίας τῶν ἐπιχειρηματιῶν καὶ ἐπὶ τοῦ μεγέθους τῆς ἐθνικῆς ἀποταμιεύσεως καὶ θὰ ἐπηρέαζε ἐντεῦθεν δυσμενῶς τὸν βαθμὸν ἀπασχολήσεως τῶν ἐργατικῶν δυνάμεων τῆς χώρας καὶ τὸ μέγεθος τοῦ κοινωνικοῦ αὐτῆς προϊόντος, ἐντεῦθεν δὲ τελικῶς τὸ πραγματικὸν εἰσόδημα καὶ τὸ ἐπίπεδον ζωῆς τῆς ἐργατικῆς τάξεως. Ἀντιθέτως ὅταν ἡ φορολογικὴ πολιτικὴ κατευθύνεται πρὸς τὸν σκοπὸν ὅπως ὁ φόρος ἐπιδρᾷ διὰ τοῦ ὕψους αὐτοῦ καὶ διὰ τῆς κατασκευῆς του προωθητικῶς ἐπὶ τῆς κοινωνικοοικονομικῆς παραγωγῆς, τότε καὶ μόνον τότε καθίσταται δυνατὸς μόνιμος ὑποβιβασμὸς τοῦ σχετικοῦ φορολογικοῦ βάρους τῶν μεγάλων μαζῶν τοῦ πληθυσμοῦ. Διότι αὔξεις τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος σημαίνει αὔξισιν τῶν φορολογικῶν πηγῶν (ἦτοι διεύρυνσιν τῶν φορολογικῶν βάσεων), αὕτη δὲ ὀφείλει νὰ ἐκδηλωθῆ εἰς αὐτόματον ἐμμενῆ ἐπηρεασμὸν τῶν φορολογικῶν προσόδων. Ἐν τοιοῦτον ἀποτέ-

λεσµα καθιστᾶ εἰς τὸ Κράτος δυνατὴν τὴν µείωσιν τοῦ φορολογικοῦ βάρους τοῦ πληθυσμοῦ, καθόσον τὸ Κράτος δύναται ἐφεξῆς—λόγω ἀκριβῶς τῆς διευρύνσεως τῶν φορολογικῶν βάσεων—µὲ χαμηλότερα ποσοστὰ νὰ ἐξασφαλίσῃ τὰ αὐτὰ φορολογικὰ ἔσοδα τὰ ὁποῖα ἀπέδιδον εἰς αὐτὸ πρότερον φόροι µὲ ὑψηλότερους συντελεστὰς. Τοιοῦτος ὑποβιβασµὸς δὲν εἶναι ὅµως (ἐνδεχοµένως) κἄν ἀναγκαῖος, καθόσον ἡ αὔξησις τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήµατος ἔχει ὡς συνέπειαν τὴν αὐτόµατον¹⁾ πτώσιν τοῦ σχετικοῦ φορολογικοῦ βάρους τοῦ πληθυσμοῦ.

1) Δηλονότι ἐπὶ ἀµεταβλήτων φορολογικῶν συντελεστῶν.